

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
.....

ปริญญา

.....
ส่งเสริมการเกษตร

สาขา

.....
ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
: กรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน หน่วยจัดการต้นน้ำน่าน
จังหวัดน่าน

Factors Affecting People Participation for Natural Resources Management
: A Case Study of Upper Nan Watershed Management Project, Numhan Watershed
Management Unit, Changwat Nan

นามผู้วิจัย นายไพศาล ศรีพลพรรค

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(..... รองศาสตราจารย์สมศรี ภัทรธรรม, วท.ม.)

กรรมการ

(..... รองศาสตราจารย์กาญจนา อรรถวิภาคไพศาลย์, M.S.)

กรรมการ

(..... ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิชัย เกษตรเกษม, วท.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(..... รองศาสตราจารย์พิชัย ทองดีเลิศ, ค.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
(..... รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ :
กรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน
หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนง จังหวัดน่าน

Factors Affecting People Participation for Natural Resources Management :
A Case Study of Upper Nan Watershed Management Project, Numhan Watershed
Management Unit, Changwat Nan

โดย

นายไพศาล ศรีพลพรรค

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

พ.ศ. 2551

ไพศาล ศรีพลพรรค 2550: ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน
จังหวัดน่าน ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร ภาควิชา
ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ปรชานกรรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศรี ภัทรธรรม,
วท.ม. 125 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วม
กิจกรรมในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้ง
นี้มีจำนวน 154 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนเป็นชาย ร้อยละ 79.2 มีอายุเฉลี่ย 46.7 ปี จบการศึกษาต่ำกว่าชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 61.0 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.7 คน เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้อำนวยความสะดวกมาก
ที่สุด คือ วิทยุ ร้อยละ 98.7 รองลงมาจะเป็นโทรทัศน์ ร้อยละ 97.4 การใช้สารเคมีในบ้านเรือนมากที่สุด คือ แชมพู
สระผม ร้อยละ 96.1 ส่วนในไร่นาใช้ปุ๋ยเคมีมากที่สุด ร้อยละ 92.9 การกำจัดของเสียในบ้านเรือนพบว่ากำจัดขยะ
โดยมีรถขยะมาเก็บ ส่วนในไร่นาประชาชนปล่อยให้น้ำระเหยไปเองตามธรรมชาติ การกำจัดน้ำเสียในครัวเรือน
ประชาชนทิ้งลงแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ 87.7 การใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดิน ร้อยละ 63.0 สำหรับการมีส่วนร่วม
การปฏิบัติตามแผน-ปลูกป่าประชาชนทั้งหมดมีส่วนร่วม รองลงมาคือ การวิเคราะห์เพื่อการวางแผน ร้อยละ 79.7
การทำแนวกันไฟ ร้อยละ 79.2 อบรมหลักสูตรอาชีพนอกการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ ร้อยละ 76.6 การวางแผน
ร้อยละ 73.4 การอบรมหลักสูตรอื่นๆ ร้อยละ 63.7 การติดตามและประเมินผล ร้อยละ 62.3 การบำรุงสร้างฝาย
ร้อยละ 60.4 และการลาดตระเวน ร้อยละ 55.2 จากการพิสูจน์สมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีปัจจัยแตกต่างกันมี
ส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันไปบางประการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษา ครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ของโครงการควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมการสร้างฝายต้นน้ำและการทำงานแนวกันไฟให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อจะได้สามารถ
ทำการอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติได้ และควรมีการพัฒนาสื่อที่มีประสิทธิภาพให้แก่ประชาชนที่มี
การศึกษาน้อยสามารถเข้าใจและเกิดความรู้ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างง่ายและนำไป
ปฏิบัติได้ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม

Paisal Sreponpak 2008: Factors Affecting People Participation for Natural Resources Management : A Case Study of Upper Nan Watershed Management Project, Numhan Watershed Management Unit, Changwat Nan. Master of Science (Agriculture), Major Field: Agricultural Extension, Department of Agricultural Extension and Communication. Thesis Advisor: Assistant Professor Somsre Pakcaratam, M.S. 125 pages.

The objectives of this research were to study the socio – economic background of the people in the Upper Nan Watershed Management Project, their participation for natural resource management, including their problems and suggestions. The studied people was 154 persons, using interview schedule as the instrument for collecting the data, and employing percentage, means and chi – square for data analysis.

The results of the study revealed that 79.2% were male, with the average age of 46.7% years, 61.0% having less than secondary educational level. Their average family members was 4.7 persons. For their electric appliances, it was found that 98.7% having radio and 97.4% having television. It was shown that 96.1% of them using commercial shampoo, and 92.9% using chemical fertilizer. Their household waste disposal was used by public services, but their waste water was discarded into the natural water sources. In their farm, 87.7% discarding the extra water by let it evaporated, 63.0% using microbiological materials for improving their soil fertility.

For their participation, it was shown then 100% of them participating in growing forest,79.7% participating in analysis for planning, 79.2% participating in fire buffer making,76.6% participating in non – agricultural training course, 73.4% participating in planning, 63.7% participating other training courses, 62.3% participating in monitoring and evaluation, 60.4 participating in check dam building , and 55.2% participating in forest surveillance. The results of hypotheses testing illustrated that people with different factors had some different participation for natural management preservation.

The recommendations proposed in this study were: the officers of the project should develop better participation with the people about building check dam activity and making fire buffer activity to be more efficient. In order to preserve forest and natural resources, and also efficient media should be developed for the people to understand and having better knowledge in order to utilize their natural resources for their families and community.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาค้นคว้า เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศรี ภัทรธรรม ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์กาญจนาศ อรรถวิภาคไพศาลย์ กรรมการวิชาเอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิทธิชัย เกษตรเกษม กรรมการวิชาการอง รศ. สุรชัย ประเสริฐสรวย ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์ด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน และศูนย์ประสานงานจัดการ ทรัพยากรป่าไม้พื้นที่น่าน จังหวัดน่าน ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสุเมธและคุณแม่ชไมพร ที่ให้การสนับสนุนและคอย เป็นกำลังใจมาโดยตลอด อีกทั้งและเพื่อน สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน ที่ช่วยเหลือเกื้อกูล และให้กำลังใจเสมอมา สำหรับความสำเร็จในครั้งนี้ข้าพเจ้าขอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ไพศาล ศรีพลพรรค

พฤษภาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	8
โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน จังหวัดน่าน	16
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
สมมุติฐานของการวิจัย	40
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	42
ประชากร	42
กลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การทดสอบแบบสัมภาษณ์	44
การรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	45
ผลการวิจัย	45
ข้อวิจารณ์	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	106
สรุปผลการวิจัย	106
ข้อเสนอแนะ	109
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	111
ภาคผนวก	115

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประชากรในพื้นที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน	22
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน	43
3	จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว พื้นที่ทำการเกษตร อาชีพหลักและอาชีพรอง	47
4	จำนวนและร้อยละของครัวเรือน ของประชาชนจำแนกตาม การมีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกลเพื่ออำนวยความสะดวก ในครอบครัว	49
5	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามการได้รับติดต่อ จากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ และการได้รับข่าวสาร จากสื่อต่างๆ	51
6	จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการหาของป่า ในรอบปีที่ผ่านมา	55
7	จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการใช้สารเคมี ในครัวเรือนและไร่นา	56
8	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามการกำจัดของเสีย ในบ้านเรือนและไร่	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามการใช้ น้ำ และการกำจัดน้ำเสีย	58
10	จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตาม การใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดิน	59
11	จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการใช้เครื่องจักร เพื่อทำการเกษตร	60
12	จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามและประเมินผล	61
13	จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนด แนวทางปฏิบัติการวางแผนการ ปฏิบัติตามแผนการ ติดตามและการประเมินผล	66
14	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน	69
15	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการวางแผน ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามแผน – ปลุกป่าที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจาก สื่อต่างๆแตกต่างกัน	79
17	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามแผน – ทำแนวกันไฟที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับ ข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน	82
18	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามแผน – ลาดตระเวนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ แตกต่างกัน	85
19	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามแผน – บำรุงสร้างฝายที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ แตกต่างกัน	88
20	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามแผน – งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อ การอนุรักษ์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามแผน – งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับ ข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน	94
22	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการติดตาม และประเมินผลที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน	98

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	สัดส่วนประชากรในพื้นที่โครงการจัดการคู่ม่าน่านตอนบน โดยแบ่งตามหน่วยฯ	23
2	แนวคิดในการวิจัย	40
3	แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน	43

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ แร่ธาตุ ที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ ถือเป็นสมบัติของพระเจ้าแผ่นดินหรือของรัฐ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการจัดการทรัพยากรในลักษณะเป็นตัวแทนที่มีอำนาจเต็มมาช้านาน แต่พื้นที่ป่าไม้เกิดความเสียหายและลดลงอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเพิ่มขึ้นและมีการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้เพื่อให้เกิดผลผลิต รายได้ เป็นการบรรเทาความยากจน จึงก่อให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับภัยจาก ความแห้งแล้งและอุทกภัย รวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ป่าที่อาศัยปัจจัย สืบจากป่าโดยตรง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติ และประชาชนกับรัฐ เพื่อการจัดให้มีทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มสูงขึ้น กอปรกับข้าราชการของรัฐไม่อาจทำหน้าที่พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2545)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการ พัฒนา โดยพัฒนาปัญญาของคน และให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการแก้ปัญหา โดยพัฒนาภูมิ ปัญญาของชุมชน จากการมองภาพรวมของพื้นที่และประเด็นของการพัฒนาที่หลากหลาย เป็นการ ใช้หลักการพัฒนาแบบองค์รวมอย่างบูรณาการเพื่อให้ชุมชนมีภูมิปัญญารู้เท่ากันและสามารถ ปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ และสังคมแห่งชาติ, 2539)

จากการที่รัฐได้มีโครงการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ต่างๆ เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารและประโยชน์แก่ชุมชนในรูปปัจจัยสี่ อัน เป็นการพัฒนาชนบทที่ครบวงจร โดยการใช้ป่าไม้เป็นกิจกรรมเริ่มต้น ปรากฏว่าสามารถประสบ ผลสำเร็จได้ดีเป็นที่น่าพอใจ เช่น โครงการพัฒนาที่สูงสามหมื่น ไทย – สหประชาชาติ อำเภอแม่ แดง จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการจัดการลุ่มน้ำตอนบน จังหวัดน่าน ได้ผลที่ปรากฏชัดเจนซึ่ง แสดงถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วม (โครงการจัดการลุ่มน้ำ น่านตอนบน, 2546ก)

จากปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขาเผ่าต่างๆ และชาวไทยพื้นราบ ซึ่งได้ดำเนินการปราบปรามการบุกรุกดังกล่าวซึ่งต้องใช้กำลังคนและงบประมาณอย่างมาก แต่จากงบประมาณของภาครัฐซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด จึงได้ใช้ยุทธวิธีในการแก้ไขปัญหาคือการมีส่วนร่วมของชุมชนจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 ที่กำหนดให้เป็นนโยบายหลักเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับพื้นที่ป่าไม้ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ว่าประเทศควรมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในปริมาณร้อยละ 25 โดยให้ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ป่าบริเวณต้นน้ำลำธารเป็นพื้นที่อนุรักษ์ประเภทหนึ่ง อีกทั้งมีการเน้นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการกำหนดแผนงานภายใต้สภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละชุมชน เพราะชุมชนจะเป็นผู้ที่ทราบถึงแก่นแท้ของปัญหาอย่างแท้จริง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จึงมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยการปลูกป่ามาเป็นการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำแทน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

จากการที่มีปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นในพื้นที่จังหวัดน่าน กรมป่าไม้และสำนักงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (DANCED) ได้ร่วมเซ็นสัญญาเพื่อดำเนินการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดน่าน โดยคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติน้ำยาว – น้ำสวด ในเขตลุ่มน้ำน่านฝั่งขวาตอนบนท้องที่อำเภอท่าวังผาและอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน มีการดำเนินงานภายใต้โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน มีพื้นที่ดำเนินการเนื้อที่ 1,007 ตารางกิโลเมตร (629,375 ไร่) ประกอบด้วยหมู่บ้าน 45 หมู่บ้าน 4,300 ครัวเรือน และประชากรรวมทั้งหมดประมาณ 20,000 คน ระยะเวลาดำเนินการรวมทั้งสิ้น 7 ปี แบ่งเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540 – 2543) และระยะที่ 2 (พ.ศ. 2544 – 2546) มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ส่วนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้จะต้องเพิ่มขึ้นให้ได้ประมาณ 300,000 ไร่ โดยได้จากกิจกรรมการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำเนื้อที่ประมาณ 100,000 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ที่ทดแทนโดยการป้องกันไฟป่าในพื้นที่ป่าธรรมชาติ 100,000 ไร่ และพื้นที่ป่าชั้นรองที่ฟื้นตัวขึ้นเองมีเนื้อที่ประมาณ 100,000 ไร่ หน่วยจัดการต้นน้ำน่านเป็น 1 ใน 6 หน่วยจัดการต้นน้ำที่ดำเนินการภายใต้โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน ก็มีความคาดหวังว่าในปี พ.ศ. 2553 หลังจากสิ้นสุดโครงการไปแล้ว ชุมชนจะสามารถอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติด้วยระบบการบริหารจัดการที่ยั่งยืนของชุมชนเองได้ (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

จากการพัฒนาชุมชนตามโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนมีส่วนร่วมซึ่งแตกต่างไปจากการพัฒนาที่รัฐให้ความช่วยเหลือทางเดียว ชุมชนจึงควรมีความพร้อมทั้งความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินชีวิตแบบมีส่วนร่วมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นกรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหม่น จังหวัดน่าน เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนให้สามารถอยู่ได้กับทรัพยากรธรรมชาติที่มีระบบการจัดการที่ยั่งยืนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหม่น จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษากิจกรรมของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนกำหนดแนวทาง การปฏิบัติตามแผน และการควบคุมติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหม่น จังหวัดน่าน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่ทำการศึกษาและพื้นที่โครงการทั้งหมดต่อไป
2. ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่อันมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. ทำให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหัน โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบนจังหวัดน่าน ครอบคลุม 11 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 5,312 คน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

“ประชาชน” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหัน โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน จังหวัดน่าน ประกอบด้วยตำบลแสนทอง และตำบลผาทอง ในอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

“ประชาชนที่มีอายุน้อย” หมายถึง ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 46.7 ปีซึ่งเป็นอายุเฉลี่ย

“ประชาชนที่มีอายุมาก” หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 46.7 ปีและมากกว่าซึ่งเป็นอายุเฉลี่ย

“ประชาชนผู้ที่มีการศึกษาน้อย” หมายถึง ผู้ที่มีการศึกษาดำรงระดับประถมศึกษาปีที่ 6

“ประชาชนผู้ที่มีการศึกษามาก” หมายถึง ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป

“จำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย” หมายถึง ครอบครัวของประชากรที่มีจำนวนสมาชิก 4 คนและน้อยกว่า

“จำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก” หมายถึง ครอบครัวของประชากรที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายถึง สามีนหรือภรรยา หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจและเรื่องอื่นๆในครัวเรือน

“การมีส่วนร่วมของชุมชน” หมายถึง การมีกรร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนกำหนดแนวทาง การปฏิบัติตามแผน การควบคุมติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

“ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหา” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนดมีการร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

“ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผน” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนดมีการร่วมมือในการวางแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

“ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนดการร่วมมือปฏิบัติเกี่ยวกับ

1. กิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้
2. งานฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้
3. งานฝึกอบรม

“ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติ – กิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนดการปลูกป่าในพื้นที่ที่กำหนดในแต่ละปีรวมทั้งการปลูกซ่อมและดูแลรักษา

“ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติ – งานฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนดการป้องกันไฟป่าในพื้นที่โดยการทำแนวกันไฟ การลาดตะเวนป้องกันไฟป่า และการทำฝายต้นน้ำ

“ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการฝึกอบรม” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำเหนือการดำเนินการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกดูแลไม้ผล – ปุ๋ยชีวภาพ, อาชีพนอกภาคเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศลุ่มน้ำ

“ประชาชนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล” หมายถึง คนที่อาศัยและทำกินอยู่ในเขตพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำเหนือการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติในการประชุม รวมทั้งรายงานผลปฏิบัติงานความก้าวหน้าประจำปี

“สื่อมวลชน” หมายถึง หนังสือพิมพ์ วิทยุ และ โทรทัศน์

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ ด้านการเกษตรมาก” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับด้านการเกษตร จากสื่อหนังสือพิมพ์มากกว่า 2.06 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ ด้านการเกษตรน้อย” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับด้านการเกษตร จากสื่อหนังสือพิมพ์เท่ากับและน้อยกว่า 2.06 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ ด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ ดูแลป่ามาก” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับ ด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ ดูแลป่า จากสื่อหนังสือพิมพ์มากกว่า 1.91 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ ด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ ดูแลป่าน้อย” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับ ด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ ดูแลป่า จากสื่อหนังสือพิมพ์เท่ากับและน้อยกว่า 1.91 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อวิทยุด้านการเกษตรมาก” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับด้านการเกษตร จากสื่อวิทยุมากกว่า 2.57 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อวิทยุด้านการเกษตรน้อย” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับด้านการเกษตร จากสื่อวิทยุเท่ากับและน้อยกว่า 2.57 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อวิทยุด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้คูแลป่ามาก” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับ ด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ คูแลป่า จากสื่อวิทยุมากกว่า 2.14 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อวิทยุด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้คูแลป่าน้อย” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับด้านกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ คูแลป่า จากสื่อวิทยุเท่ากับและน้อยกว่า 2.14 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มาก” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับด้านการเกษตร จากสื่อโทรทัศน์มากกว่า 4.58 ครั้งต่อเดือนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์น้อย” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับด้านการเกษตร จากสื่อโทรทัศน์เท่ากับและน้อยกว่า 4.58 ครั้งต่อเดือนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มาก” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ คูแลป่า จากสื่อโทรทัศน์มากกว่า 2.76 ครั้งต่อเดือนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์น้อย” หมายถึง ผู้ที่มีรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ คูแลป่า จากสื่อโทรทัศน์เท่ากับและน้อยกว่าค่าเฉลี่ย 2.76 ครั้งต่อเดือนซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน จังหวัดน่าน

“ประชาชนที่ได้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของโครงการน้อย” หมายถึง ผู้ที่มีได้รับการติดต่อพูดคุยปรึกษาหรือขอสนับสนุนแนะนำด้านต่างๆ เท่ากับและน้อยกว่า 1.77 ครั้งต่อเดือน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

“ประชาชนที่ได้การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของโครงการมาก” หมายถึง ผู้ที่มีได้รับการติดต่อพูดคุยปรึกษาหรือขอสนับสนุนแนะนำด้านต่างๆมากกว่า 1.77 ครั้งต่อเดือน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน จังหวัดน่าน
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดของการตรวจเอกสารมีดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี(2526) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่กับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันมนุษย์สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

ไพรัตน์ เดชะรัตน์ (2527) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน

สุริย์ ตันท์ศรีสุวรรณ (2531) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการร่วมมือร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ และเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี (2536) กล่าวว่าในการมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมคิดแก้ไขปัญหา การดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน ร่วมวางแผน วางโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในรูปแบบของการเสียดสแรงงาน การบริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ และร่วมคิดตามผลงานบำรุงรักษาสาธารณสุข ประโยชน์ในหมู่บ้าน ทั้งนี้การแสดงออกในการมีส่วนร่วมอาจเป็นการแสดงออกของบุคคลโดยตรง หรือผ่านตัวแทนองค์กรประชาชนในชุมชนนั้นๆ

สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การที่ประชาชนที่อยู่ร่วมกันได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาโดยการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติตามแผน รวมทั้งการติดตามและประเมินผล และการจัดสรรประโยชน์อย่างยุติธรรม

ลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วม มีผู้เสนอแนวความคิดต่างๆ ดังนี้

Cohen and Uphoff (1977) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัสดุผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

อคิน รพีรัตน์ (2527) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้
คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล

ปกรณ์ ปรียากร (2530) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน
ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ คือ

1. ประชาชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือ ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของ
ชุมชน
2. ประชาชนเป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐาน
3. ประชาชนเป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้า และบริการให้สมบูรณ์
ขึ้น
4. ประชาชนเป็นผู้ที่ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทั้งแนวทางและจุดมุ่งหมายปลายทาง โดยตัวของมันเอง
ในแง่ที่ว่าประชาชนทุกคน ต่างมีจิตปรารถนา และเกิดความรู้สึกพึงพอใจอย่างล้นหลาม ในการที่ได้เข้า

ไปมีบทบาทในการตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติงานที่เกื้อหนุนต่อการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของตน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2530) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าประกอบด้วย การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสละทรัพยากร วัสดุ ร่วมสละแรงกาย ทั้งนี้ Chapin (1977) ได้เสนอเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยกำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรชุมชน ดังนี้

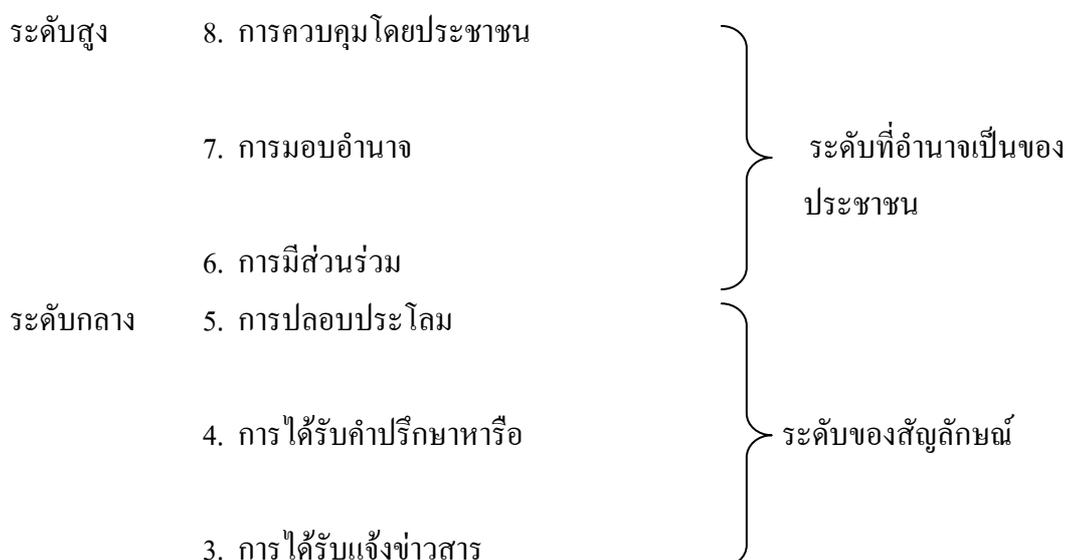
1. มีความสนใจ และร่วมประชุม ได้แก่ การให้ความสนใจติดตามข่าวสารต่างๆ ของส่วนรวม และเข้าร่วมประชุม เสนอแนะต่างๆ ในที่ประชุมในกิจกรรมของส่วนรวม
2. การให้มีการสนับสนุนช่วยเหลือ ได้แก่ การอุทิศเงิน เวลา ให้แก่ส่วนรวม
3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ ได้แก่ การอุทิศแรงงานในการทำกิจกรรมของส่วนรวม โดยการสมัครเป็นสมาชิก
4. การเป็นเจ้าของหน้าที่ ได้แก่ การยอมรับใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจสั่งการ

World Health Organization (1978 อังโน ไชยชนะ สุทธิวรชัย, 2536) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง จะต้องประกอบด้วยขบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนของการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การใช้ประโยชน์ และการได้รับประโยชน์ โดยสอดคล้องกับ เจมส์ค็อกซ์ ปิ่นทอง (2526), สุวรรณิ คงทอง (2536) และไพรัตน์ เฉชะรินทร์(2527) ซึ่งเสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดสร้างแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ลดลง หรือเพื่อสร้างสรรพสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผน นโยบายหรือแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาเพื่อสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมของโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชน และรัฐบาล ให้ได้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา

Arnstein (อ้างใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย, 2536) ได้เสนอมาตรวัดการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เรียกว่า “บันได 8 ขั้น ของการมีส่วนร่วม” เป็นการวัดความสับสนของการมีส่วนร่วม ระดับขั้นบันไดทั้ง 8 นี้ยังแยกได้เป็น

ระดับล่าง	2. การถูกบำบัดรักษา	} ระดับที่ไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วม ร่วม
	1. การถูกจัดการ	

ไชยชนะ สุทธิวรชัย (2536) ได้เสนอเงื่อนไขการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา มี 3 ประการ คือ

1. ความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นองค์กรพัฒนาของรัฐ องค์กรเอกชน นักวิชาการ และนักพัฒนาในรูปของการช่วยเหลือทางการเงิน การเมือง และความรู้เทคนิค
2. ความพร้อมภายใน เช่น ผู้นำ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และกายภาพ ช่อง โอกาส การเข้าร่วม วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
3. การบำรุงรักษา เช่น ในรูปของสิ่งจูงใจ การบริหาร และการจัดการองค์กร และกิจกรรม ตลอดจนการแทรกแซงจากภายนอกจากแนวความคิดเกี่ยวข้องกับลักษณะ และขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น

จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะและขั้นตอนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ในการศึกษาครั้งนี้ ได้สรุปรวมแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะ และขั้นตอนการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้ คือ

ลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การที่ประชาชนได้ร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ โดยการแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์จากปัญหาที่ประสบในพื้นที่
2. ได้ร่วมดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้
3. การควบคุมติดตามประเมินผลและการจัดสรรประโยชน์อย่างยุติธรรม

4. การร่วมประเมินผลคูปัญหาที่ได้รับจากการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ

กาญจนา แก้วเทพและ กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530) ได้กล่าวว่าปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ขึ้นอยู่กับ

1. ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ที่ว่าสามารถที่จะช่วยตนเองพร้อมกับการช่วยเหลือผู้อื่นได้ และจะต้องแสดงศักยภาพจะเข้าร่วมต่อการพัฒนา

2. โครงการเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีเงื่อนไขแบบเศรษฐกิจ เป็นข้อเรียกร้องเบื้องต้นจะทำให้คนจนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมและกลุ่มคนยากจนในหมู่บ้านและวิธีการแสดงออกในรูปแบบตามประเพณีมาใช้ในการพัฒนา (สุวรรณดี คงทอง, 2536) ได้รวบรวมแนวคิดความคิดของ Hay เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจต่ำ

3. หน่วยครอบครัวมีความเข้าใจในเรื่องของการมีส่วนร่วม จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมและการควบคุมจากเบื้องล่าง (Control from below) มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็คือพลังทางสังคม อันได้แก่ มาตรการทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา

4. การให้อิสระแก่กลุ่มชาวบ้านที่จะร่วมตัดสินใจด้วยกันในกิจกรรมต่างๆ จะสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพ ที่มีในตัวเองให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

5. การตัดสินใจรวมกลุ่ม ไม่ได้เป็นหลักการเหตุผลของการเก็งกำไร ผลประโยชน์สูงสุดทางวัตถุ หากแต่ตัดสินใจเข้าร่วมบนพื้นฐานคุณค่าอย่างอื่น ผลประโยชน์ทางวัตถุเป็นสิ่งที่ตามมา

ประเวศ วะสี (2532) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นความริเริ่มของท้องถิ่นในการทำให้เกิดการจัดองค์กรและเกิดการปรากฏขึ้นของผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำของชุมชน ผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้ง และผู้ที่ชาวบ้านยอมรับนับถือเป็นผู้นำทางธรรมชาติ อาจเป็นชาวบ้านหรือครู เป็นต้น

ปัญญา ณะสัมบัญ (2535) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบทและชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีผลอย่างชัดเจนต่อการมีส่วนร่วมคือ รายได้ การติดต่อพบปะผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ และความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ นิตราภรณ์ วิวัฒน์วานิช (2537) ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน คือ การคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับต่อชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับต่อตนเอง และการรับฟังข่าวสารในด้านการอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ คือ ความเชื่อถือในตัวผู้นำ ความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชูเกียรติ ภัยลี (2536) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร

World Health Organization (1978 อ้างใน เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี, 2536) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญคือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สองคือการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

2. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่ได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะดังนี้คือ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุกๆ คนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีการ

กำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะได้สามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนได้ และประการที่สามมีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยด้านอำนาจ ในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้นั้น จะขึ้นอยู่กับ การกำหนดและการจัดสรรของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่อาจจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงได้

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้งด้านบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ปัจจัยของสิ่งจูงใจ ปัจจัยโครงสร้าง โอกาส และปัจจัยด้านอำนาจ ต่างเป็นปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมของประชาชน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีส่วนผลักดันทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกปัจจัยหนึ่ง คือปัจจัยทางการรับสื่อสาร เพราะการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาบุคคล ต่อการสร้างกลุ่ม และทำให้กลุ่มคงอยู่ต่อไป (เมตดา กฤตวิทย์, และคณะ 2532)

จะเห็นได้ว่าจากแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยของการมีส่วนร่วมสามารถนำมาสรุปได้ว่า ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการสื่อสาร

โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน จังหวัดน่าน

ประวัติความเป็นมาของจังหวัดน่าน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

น่านเป็นเมืองประวัติศาสตร์เมืองหนึ่งในภูมิภาคล้านนาร่วมยุคสมัยเดียวกันกับอาณาจักรเชียงแสน และอาณาจักรสุโขทัย มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองมาแต่โบราณกาล เมืองน่านมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “นันทบุรี” ซึ่งเป็นนามที่ตั้งขึ้นใหม่ในสมัยที่ล้านนาตื่นตัวในการศึกษาภาษาบาลี แม้เมืองน่านจะได้นามใหม่ว่า นันทบุรี แต่ก็ยังมีได้ทั้งนามเดิม คงเรียกคู่กันมาว่า “นันทบุรีศรีนครน่าน” แต่ชาวบ้านนิยมเรียกสั้นๆว่า เมืองน่าน หรือจังหวัดน่านสืบมาช้านาน

จากข้อมูลหลักฐานซึ่งแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติของน่าน ได้รับความบันทึกไว้ในหนังสือเรื่อง “ช้าง” สร้างโดยชาวต่างประเทศในปี พ.ศ. 2471 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพป่าที่ยังคงหนาแน่นอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งโขลงช้างจำนวนมาก กำลังข้ามลำน้ำน่านและตอนหนึ่งในบทนำของภาพยนตร์เรื่องนี้เขียนไว้ว่า “เริ่มต้นก็เห็นแต่ป่าและป่าตลอดไปจนจบสิ้นกาลเวลา แต่ปัจจุบันข้อความนี้ไม่เป็นจริงอีกต่อไปแล้ว เพราะป่าและสัตว์ป่าได้หายไปเกือบหมดสิ้น เริ่มจากการสัมปทานทำไม้ โดยเฉพาะในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2520-2525 การทำไม้ในจังหวัดน่านครอบคลุมพื้นที่สูงถึง 9 แสนกว่าไร่และปัญหาด้านไฟป่าซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ป่าถูกทำลาย รวมทั้งความต้องการพื้นที่เกษตรของประชากรในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี กระบวนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นในปัจจุบัน (พ.ศ. 2546) (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546) โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบนเป็นโครงการหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่บริเวณฝั่งขวาตอนบนของกลุ่มน้ำน่าน

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดชายแดนด้านตะวันออกของภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือและทิศตะวันออก	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความยาวตามแนวชายแดนประมาณ 27 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดพะเยา
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดแพร่และจังหวัดอุตรดิตถ์

จังหวัดน่าน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ กับอีก 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองน่าน อำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย อำเภอท่าวังผา อำเภอปัว อำเภอเชียงกลาง อำเภอทุ่งช้าง อำเภอแม่จริม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ้านหลวง อำเภอนาหมื่น อำเภอสันติสุข อำเภอป่อเกลือ อำเภอสองแคว และกิ่งอำเภอภูเพียง

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดน่าน มีเนื้อที่ประมาณ 11,472 ตารางกิโลเมตร หรือ 7.17 ล้านไร่ ส่วนใหญ่ประกอบด้วยภูเขา และป่าไม้ ซึ่งมีความลาดชันเกินกว่า 30 องศา ลักษณะเป็นภูเขาลูกคลื่นลอนลาดและลูกคลื่นลอนชัน พื้นที่ราบลุ่มมีเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่อยู่บริเวณเขตชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภูเขาที่สำคัญได้แก่ ภูเวก ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของ อำเภอปัว เป็นต้น กำเนิดของแม่น้ำน่าน ภูเขาที่สูงที่สุดของจังหวัดน่านคือ ดอยภูคา มีความสูง 1,980 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ปานกลาง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ในเขตท้องที่อำเภอปัว เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงและป่าไม้ จึงเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญหลายสาขา เช่น แม่น้ำน่าน น้ำสา น้ำว้า น้ำสมุน น้ำปัว น้ำกอน น้ำย่าง น้ำยาว น้ำขัวง น้ำงาว เป็นต้น(โครงการจัดการลุ่มน้ำน่าน ตอนบน, 2546ก)

ลักษณะประชากร

จังหวัดน่านมีประชากรทั้งสิ้น 477,616 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2549) ประกอบไปด้วยชนเผ่าต่างๆ ที่สำคัญจำนวน 5 เผ่า รวมทั้งคนไทยพื้นเมืองและคนไทยลื้อ ซึ่งอยู่ในที่ลุ่ม ประชากรบนที่สูงได้แก่ชนเผ่า ถิ่น ลัวะ ม้ง เมี่ยน และขมุ มีประมาณ 80,000 คน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากรทั้งจังหวัดได้ร้อยละ 15 ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มปลูกข้าวนาดำ และข้าวไร่บนเชิงเขา ในช่วงระยะเดียวกันนี้ จังหวัดน่านถูกระบุว่าเป็นเขตยากจนของภาคเหนือซึ่งครัวเรือนเกษตรกรกว่าครึ่งหนึ่ง มีพื้นที่ทำกินไม่เกิน 6 ไร่ แม้ในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อคน ต่อปี รายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดน่านยังอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำ (ลำดับที่ 58) ด้วยรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเพียง 29,022 บาท เกือบ 1 ใน 4 ของรายได้นี้มาจากภาคเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์

สภาพป่า

จังหวัดน่าน มีพื้นที่ป่าเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่จังหวัด หรือประมาณ 5.74 ล้านไร่ หรือ 9,177 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ราบซึ่งมีอยู่เป็นส่วนน้อย จะอยู่บริเวณที่ราบลุ่มน้ำต่างๆ ที่

สำคัญ คือ บริเวณลุ่มแม่น้ำน่าน ซึ่งไหลผ่านอำเภอทุ่งช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอท่าวังผา อำเภอเมืองน่าน อำเภอเวียงสา จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิจิตร ไปบรรจบกับแม่น้ำปิง ที่จังหวัดนครสวรรค์ มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 770 กิโลเมตร (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

ในปี พ.ศ. 2519 จังหวัดน่านมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณร้อยละ 74 ของพื้นที่จังหวัด และลดลงเหลือร้อยละ 48 ในปี พ.ศ. 2525 และในช่วง 10 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2531 – 2541 พื้นที่ป่าของจังหวัดได้ลดลงกว่า 2 แสนไร่ จาก 3.2 ล้านไร่ ในปี 2531 เหลือประมาณ 2.99 ล้านไร่ในปี 2541 หรือประมาณร้อยละ 41 (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

อย่างไรก็ดีจากเอกสารสถิติของกรมป่าไม้ (พ.ศ.2545) พื้นที่ป่าไม้ได้เพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ 48 ของพื้นที่จังหวัด และพื้นที่ป่าไม้เหล่านี้ได้รับการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติรวม 16 ป่า เป็นเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 6.5 ล้านไร่ จากพื้นที่จังหวัดทั้งหมด 7.17 ล้านไร่ (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

ป่าสงวนแห่งชาติ น้ำยาว – น้ำสวด เป็นหนึ่งใน 16 ป่าสงวนแห่งชาติ และเป็นพื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ โดยได้ถูกประกาศในปี พ.ศ. 2531 ในขณะเดียวกันในพื้นที่ป่าดังกล่าว ชุมชนส่วนมากได้ตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยมาก่อนการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในส่วนของพื้นที่อนุรักษ์จากการสำรวจเพื่อจำแนกพื้นที่ป่าสงวนตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2539 ได้แบ่งพื้นที่ออกได้ดังนี้

- พื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเขตป่าอนุรักษ์ (โซน C) มีพื้นที่ประมาณ 5.7 ล้านไร่
- พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน E) อยู่ที่ 733,564 ไร่
- พื้นที่เหมาะสมกับการเกษตร (โซน A) กันไว้ประมาณ 25,000 ไร่

ความเป็นมาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลเดนมาร์ก โดยสำนักความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแห่งประเทศเดนมาร์ก (DANCED) ปัจจุบันปรับองค์กรเป็น DANIDA ฝ่ายรัฐบาลไทย รับผิดชอบการดำเนินงานโดย ส่วน

อนุรักษ์ต้นน้ำ กรมป่าไม้(เดิม) แต่ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างราชการเป็นสำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2545 โดยเริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2539 รวมระยะเวลาดำเนินงาน ทั้งสิ้น 7 ปี (พ.ศ. 2539 - 2546) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ใช้เวลา 4 ปี (พ.ศ. 2539 - 2543) และระยะที่ 2 ใช้เวลา 3 ปี (พ.ศ. 2543 - 2546)

พื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ ตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาตอนบนของกลุ่มน้ำน่าน ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดน่าน ในท้องที่บางส่วนของอำเภอท่าวังผา และอำเภอสองแคว พื้นที่ดำเนินการรวมทั้งสิ้น 1,007 ตารางกิโลเมตร หรือ 629,375 ไร่ มีระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 220 – 1,720 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ครอบคลุมหน่วยจัดการต้นน้ำ รวม 6 หน่วย ประกอบด้วย

1. หน่วยจัดการต้นน้ำขุนน้ำพริก	มีพื้นที่	164	ตารางกิโลเมตร
2. หน่วยจัดการต้นน้ำห้วยยอด	มีพื้นที่	132	ตารางกิโลเมตร
3. หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำยาว	มีพื้นที่	130	ตารางกิโลเมตร
4. หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำหุ่ย	มีพื้นที่	284	ตารางกิโลเมตร
5. หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน	มีพื้นที่	191	ตารางกิโลเมตร
6. หน่วยจัดการต้นน้ำสบลาย	มีพื้นที่	106	ตารางกิโลเมตร

วัตถุประสงค์ของโครงการฯ

ภายในปี พ.ศ. 2553 บริเวณฝั่งขวาของกลุ่มน้ำน่านตอนบน จะได้รับการปรับปรุงอย่างมากในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน โดยการเพิ่มความสามารถของชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. โครงสร้างองค์กรแบบยั่งยืน และฐานะทางการเงินในการป้องกันรักษาป่าไม้ และอนุรักษ์ดินและน้ำ หลังจากพ้นช่วงโครงการฯ ไปแล้วจะถูกจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านเป้าหมายโครงการฯ และที่หน่วยงานของรัฐบาลในท้องถิ่น

2. พื้นที่และคุณภาพการปกคลุมของป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ เพิ่มขึ้นภายในปี พ.ศ. 2546 โดยการวางแผนการใช้ที่ดิน การปรับปรุงการเกษตรและการควบคุมไฟที่คืบขึ้น

3. ระบบการใช้ที่ดินแบบ HOLISTIC ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำรงไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อม และผลผลิตที่สมบูรณ์ และเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต จัดทำโดยผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ และนำไปประยุกต์ใช้โดยผู้ใช้ที่ดินส่วนใหญ่

เป้าหมายการดำเนินงาน

1. พัฒนาการบริหารและการจัดการองค์กร โดยเน้นวิธีการแบบมีส่วนร่วม และการประสานงานในการจัดการลุ่มน้ำ

2. กิจกรรมกองทุนพัฒนาหมู่บ้านเริ่มจากบุคคลรวมกันเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือตนเองในด้านการบริหารและการจัดการ โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการฯ บนพื้นฐานแบบยั่งยืน

3. การวางแผนการดำเนินงาน และการติดตามผลกิจกรรมของโครงการฯ โดยองค์กร ชุมชนและเจ้าหน้าที่โครงการฯ

4. ฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ในโครงการฯ โดยปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ จำนวน 100,000 ไร่ ภายในปี พ.ศ. 2546

5. เพิ่มพื้นที่และคุณภาพของป่าไม้ โดยการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ 100,000 ไร่ ภายในปี พ.ศ. 2546

6. ดำเนินการลดการเกิดไฟป่าให้ได้ 50% ภายในปี พ.ศ. 2546 โดยการป้องกัน และควบคุมไฟป่าในพื้นที่ 100,000 ไร่ โดยชาวบ้านและคณะกรรมการของโครงการฯ

7. เพิ่มความรู้ที่เป็นประโยชน์ทางเทคนิคในการเลือก/การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงระบบการทำงานเกษตรให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้ได้อย่างน้อย 15% ของเกษตรกรภายในปี พ.ศ. 2546

8. ลดการทำไร่เลื่อนลอยลง 35% ลดการเพาะปลูกบนพื้นที่ลาดชันลง 50% และเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรแบบเดิม และการทำไร่เลื่อนลอยให้เป็นการเกษตรแบบยั่งยืน

9. เผยแพร่บทเรียนของโครงการฯ

10. ความสำเร็จของผลการดำเนินงานโครงการฯ จะมีความยั่งยืน

ลักษณะประชากร

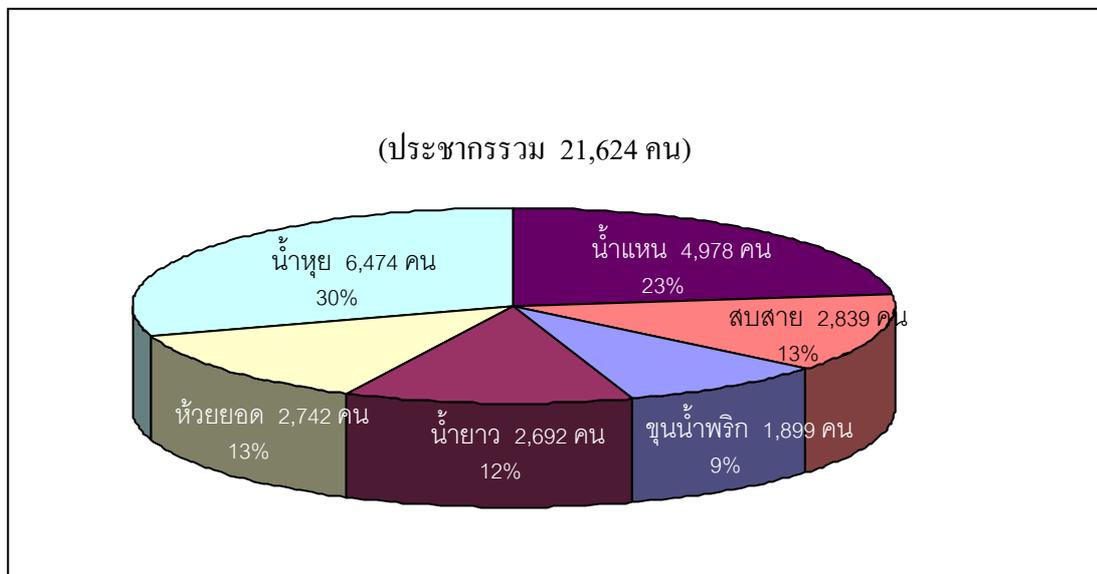
ในพื้นที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน มีหมู่บ้านทั้งสิ้น 45 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 4,490 ครัวเรือน 21,624 คน เป็นชาย 10,974 คน หญิง 10,650 คน (ตารางที่ 1) ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าขมุ ถิ่น ลาว ไทยลื้อ เข่า ม้ง และชาวไทยพื้นเมือง (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

ตารางที่ 1 ประชากรในพื้นที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน

หน่วยจัดการต้นน้ำ	ประชากร				ร้อยละ
	ครัวเรือน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	
1. ชุนน้ำพริก	437	1,035	864	1,899	9
2. น้ำยาว	631	1,325	1,367	2,692	12
3. ห้วยยอด	605	1,397	1,345	2,742	13
4. น้ำหุ่ย	1,080	3,309	3,165	6,474	30
5. น้ำแห่น	1,029	2,552	2,426	4,978	23
6. สบสาย	708	1,356	1,483	2,839	13
รวม	4,490	10,974	10,650	21,624	100

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่มา: โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน (2546ก)

ภาพที่ 1 สัดส่วนประชากรในพื้นที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน โดยแบ่งตามหน่วย

ที่มา: โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน (2546ก)

อาชีพของประชากร

ประชากร ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำไร่ ทำสวน นาข้าว และ เลี้ยงสัตว์ อาชีพรับจ้าง ค้าขาย ประชากรส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่อาชีพนอกภาคเกษตรก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นกัน ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์กับการอพยพแรงงานไปทำงานนอกเขตพื้นที่จังหวัดน่านสูงเช่นเดียวกัน แต่ การอพยพขายแรงงานเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นฤดูกาล ดังนั้น ผู้อพยพบางส่วนจะกลับบ้านเมื่อ ถึงฤดูกาลปลูก หรือเก็บเกี่ยว หรือด้วยภาระครอบครัว

สภาพการศึกษาของประชากร

การศึกษาของประชากรในพื้นที่โครงการฯ มีโรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา ดำรงจ
 ะระเวนชายแดน และการศึกษาออกโรงเรียน ส่วนใหญ่ประชากรรุ่นใหม่ จะมีความรู้สามารถ
 สื่อสาร โดยการพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้ดี

หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน

ท้องที่อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ที่ตั้งและอาณาเขต

หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน ตั้งอยู่ที่ทางหลวงหมายเลข 1148 อยู่ห่างจากอำเภอท่า
 วังผา ที่หลักกิโลเมตรที่ 8 บ้านแหน 2 เดินทางต่อตามเส้นทางถนนของ ร.พ.ช. เส้นทางบ้านแหน –
 บ้านน้ำเป่ง ปริมาณหลักกิโลเมตรที่ 3 เป็นที่ตั้งของหน่วยงานและอยู่ห่างจากตัวอำเภอท่าวังผา
 ระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดน่านระยะทางประมาณ 53 กิโลเมตร ตั้งอยู่
 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติน้ำยาว – น้ำสวด มีลำน้ำยาวเป็นลำน้ำหลัก ลำน้ำสาขาได้แก่ ลำน้ำริม
 ลำน้ำกิ ลำน้ำเป่งและลำน้ำแหน มีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 190 ตร.กม. หรือปริมาณ 118,750
 ไร่ พื้นที่รับผิดชอบอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำน่านตอนบนเป็นบริเวณลุ่มน้ำตอนเหนือของเขื่อนสิริกิติ์ ซึ่ง
 ตั้งอยู่ฝั่งขวาของลำน้ำยาว ที่ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 19 องศา 05 ลิปดา 10 วิลิปดา ถึง 19 องศา
 14 ลิปดา 29 วิลิปดาเหนือและเส้นแวงที่ 100 องศา 37 ลิปดา 02 วิลิปดา ถึง 100 องศา 48
 ลิปดา 20 วิลิปดาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้(โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

ทิศเหนือ	จรดคอยภูหลวง สันปันน้ำของห้วยน้ำลึกหรือพื้นที่รับผิดชอบ ของหน่วยจัดการต้นน้ำน้ำหุย
ทิศใต้	จรดคอยวาว สันปันน้ำห้วยสบสายและสันปันน้ำค้ำวะ พื้นที่รับผิดชอบของหน่วยจัดการต้นน้ำสบสาย
ทิศตะวันออก	จรดลำน้ำยาว
ทิศตะวันตก	จรดคอยขุนสะละ คอยกาดและคอยวาว แนวเขตแบ่งจังหวัด

พะเยา – น่าน หรือเขตอำเภอปงจังหวัดพะเยากับอำเภอ ท่าวังผา
จังหวัดน่าน

สมบัติทางกายภาพของกลุ่มน้ำ (Physical property of Watershed)

พื้นที่รับผิชอบของหน่วยงานประกอบด้วย กลุ่มน้ำ 3 กลุ่มน้ำย่อย ตั้งอยู่ในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำน่านรูปร่างของพื้นที่กลุ่มน้ำเป็นแบบรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่เกิดจากกลุ่มน้ำย่อยรูสี่เหลี่ยมผืนผ้า 3 รูปมารวมกัน มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ 215 เมตร ที่ระดับน้ำทะเลบริเวณบ้านนาเดา จนถึงระดับสูงสุดที่ 1,674 เมตร บริเวณยอดคอกของเทือกเขาคอยาว มีการกระจายของพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระดับความสูงระหว่าง 300-600 เมตรหรือประมาณ 57.08 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด และมีพื้นที่ที่อยู่ระดับความสูงมากกว่า 800 เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญเป็นเนื้อที่ประมาณ 19.0 เปอร์เซ็นต์ หรือเท่ากับเนื้อที่ประมาณ 36.01 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ลาดไปทางทิศตะวันออก ลักษณะการระบายน้ำของพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ดีโดยน้ำฝนจะระบายลงสู่ลำธารซึ่งมีอยู่มาก โดยระบายได้เร็วและไหลลงไปรวมกันในลำธารสายใหญ่ได้เร็วทำให้น้ำขึ้นและลงในลำธารได้ในช่วงระยะเวลาที่รวดเร็ว

ด้านอุทกนิยามวิทยาของกลุ่มน้ำ (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

จากสถานีอำเภอท่าวังผา

- อุณหภูมิของอากาศรายเดือนเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 19.6 – 28.5 องศาเซลเซียสเดือนที่อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน (42 องศาเซลเซียส) และเดือนที่อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนมกราคม (15 องศาเซลเซียส) โดยมีค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิรวมทั้งปีเฉลี่ยเท่ากับ 24.7 องศาเซลเซียส

- ความชื้นสัมพัทธ์รายเดือนเฉลี่ย มีค่าอยู่ระหว่าง 69 – 86 เปอร์เซ็นต์ เฉลี่ยมีค่าประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์เดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนพฤศจิกายนและธันวาคม ในขณะที่เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด

- ปริมาณน้ำระเหยรายเดือนเฉลี่ย มีปริมาณค่อนข้างสูง ระหว่าง 87.7 – 171.1 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำระเหยรวมทั้งปีเฉลี่ยเท่ากับ 148.6 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำระเหยสูงสุดพบในเดือนเมษายน และเดือนธันวาคมเป็นเดือนที่มีค่าปริมาณน้ำระเหยรายเดือนต่ำสุด
- ปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10-435 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุดในเดือนสิงหาคม 435 มิลลิเมตร เดือนที่ต่ำสุดคือเดือนมกราคม 10 มิลลิเมตร ส่วนค่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมทั้งปีมีค่าเท่ากับ 1,943 มิลลิเมตร จำนวนวันที่ฝนตกอยู่ระหว่าง 1.5-19 วัน/เดือน เฉลี่ยรวมทั้งปีมีฝนตกเท่ากับ 150 วัน

สถานภาพของทรัพยากรป่าไม้

สถานภาพของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของหน่วยงานอยู่ในระดับที่กล่าวได้ว่าระวางภัย คือ มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางส่วนของป่าจนทำให้หน้าที่ของป่าเปลี่ยนแปลงไป โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่ป่าธรรมชาติไปเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านชนิด ปริมาณ สัดส่วน และการกระจาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของป่าไม้รวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านอื่นตามมา แต่ถ้าได้รับการปรับปรุงสภาพ โดยถูกต้องตามหลักวิชาการก็จะสามารถคืนสภาพได้ในระยะเวลาไม่นาน โดยกิจกรรมของ การฟื้นฟูสภาพป่าโดยการปลูกป่าทดแทนในรูปแบบใหม่คือการปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำโดยปลูก ต้นไม้คละกันไม่เป็นแถวเป็นแนวอย่างน้อย 25 ต้น/ไร่ อีกทั้งพื้นที่ป่า ธรรมชาติเดิมยังคงมีอยู่ พอสมควรถ้ามีการป้องกันระวางไฟป่าอย่างดีพอจะทำให้พื้นที่ป่าชั้นรอง มีการฟื้นคืนสภาพของป่า ธรรมชาติมาได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง

สภาพของปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

การบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่การเกษตรกรรมแหล่งชุมชน ปัญหาที่มีมานานแล้ว เนื่องจากในบริเวณพื้นที่สูงของจังหวัดน่านส่วนใหญ่จะมีชุมชนชาวเขาตั้งอยู่ และชุมชนเหล่านี้ต้องการใช้พื้นที่เพื่อทำการเกษตรจนเกิดพื้นที่ไร่เลื่อนลอยอย่างมากมาย เพราะชาวเขามักมีพื้นที่เกษตรกรรมหลายแห่งในแต่ละครอบครัวการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าทั้งจากชาวเขาและ

ชาวพื้นราบ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า เช่นการเก็บหาของป่า การหาไม้ฟืน ไฟไหม้ป่า ส่วนใหญ่เป็นไฟที่เกิดจากการเผาป่า การล่าสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นการล่าเพื่อเป็นอาหาร

ปัญหาทั้งหมดเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการชะล้างพังทลายของดินลงสู่แหล่งน้ำ ปัญหาเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2546 มีป่าสมบูรณ์ (ป่าเบญจพรรณและป่าดงดิบ) เหลืออยู่ประมาณร้อยละ 15-20 หรือคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 23,750 ไร่ พบบริเวณยอดเขาสูงคิดเป็นเนื้อที่ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 80 กลายสภาพเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรประมาณร้อยละ 20 หรือประมาณ 30,000 ไร่ อีกประมาณร้อยละ 60 หรือคิดเป็นเนื้อที่ 65,000 ไร่ เป็นพื้นที่ที่ถูกแผ้วถางและใช้เปลี่ยนแปลงหมุนเวียนในการทำการเกษตรหรือทิ้งไว้เป็นไร่ร้าง (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

สถานภาพสัตว์ป่า (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

ในส่วนของสัตว์ป่าที่อยู่ในลุ่มน้ำ มีการศึกษาสภาพของสัตว์ป่า ซึ่งมีหลงเหลือบริเวณตอนบน อันเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารของพื้นที่หน่วยงาน พบว่ามีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 90 ชนิด ซึ่งประกอบด้วยสัตว์เลื้อยลูกด้วยนม 10 ชนิด นก 66 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 9 ชนิดและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 5 ชนิด โดยพบสัตว์ป่าที่มีความชุกชุมมากเพียง 1 ชนิด คือนกกินแมลงอกเหลือง (*Macronous gularis*) ชุกชุมปานกลาง 7 ชนิดเป็นกลุ่มนกทั้งหมด ได้แก่ นกกระจับหน้าอกเทา (*Prinia hodgsonii*) และนกกางเขนดง (*Copsychus malabaricus*) เป็นต้น สัตว์ป่าส่วนใหญ่มีความชุกชุมน้อย จำนวน 82 ชนิด เป็นสัตว์เลื้อยลูกด้วยนม 10 ชนิด ได้แก่ ค้างคาวขอบหูขาวกลาง (*Cynopterus sphinx*) และกวางป่า (*Cervus unicolor*) เป็นต้น นก 58 ชนิด ได้แก่ นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ (*Dicrurus paradiseus*) และนกกระเด็นออกขาว (*Halcyon smyrnensis*) สัตว์เลื้อยคลาน 9 ชนิดเช่น กิ้งก่าเขาเล็ก (*Acanthosaura lepidogaster*) เป็นต้น และจิ้งเหลนหลากลาย (*Mabuaya macularia*) เป็นต้น และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 5 ชนิด เช่น ปาดลายหินเมืองเหนือ (*Amolops afghanus*) และกบหนอง (*Rana limnochari*) เป็นต้น

สถานภาพของสัตว์ป่าอาศัยความตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 แบ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองมีการจัดสถานภาพของสัตว์ป่าตามบัญชีรายชื่อ

สัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ในประเทศไทย โดย Humphrey และ Bain (1990) จากผลการศึกษาไม่พบว่าสัตว์ป่าสงวนมีในพื้นที่นี้ได้พบเฉพาะสัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งพบในพื้นที่ทั้งหมด 63 ชนิด ประกอบด้วยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 3 ชนิด คือ หมีควาย (*Ursus thibetanus*) กวางป่า (*Elanus caeruleus*) และไก่ป่า (*Gallus gallus*) และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 2 ชนิด คือ กิ้งก่าเขาเล็ก (*Acanthosaura lepidogaster*) และกิ้งก่าแก้ว (*Calotes emma*) โดยพบสัตว์ป่าที่มีแนวโน้มจะสูญพันธุ์ 2 ชนิด คือ หมีควาย และไก่ฟ้าหลังขาว (*Lophura nycthemera*) แต่ไม่พบสัตว์ป่าสงวน และสัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

ลักษณะของดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

ดินในบริเวณนี้มีต้นกำเนิดมาจากหินดินดานและฟิลโลไฟ การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่จำพวกข้าวไร่ ข้าวโพด ฝ้าย และปลูกไม้ผลได้แก่ลิ้นจี่ ลำไย และมะม่วง ค่าความหนาแน่นของดินบริเวณนี้โดยทั่วไปพบว่าดินในพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าความหนาแน่นสูงกว่าดินในบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม โดยค่าความหนาแน่นของดินบนและดินล่างบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติเท่ากับ 1.42 และ 1.47 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตรตามลำดับ ส่วนบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมดินบนมีค่าความหนาแน่นเท่ากับ 1.21 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร และดินล่างมีค่าเท่ากับ 1.39 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร เนื้อดินบริเวณที่เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติเป็นดินดินเหนียวปนทรายแป้ง ส่วนพื้นที่บริเวณที่ทำการเกษตรกรรมจะเป็นดินเหนียว

ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้เร็วในดินชั้นบน โดยมีค่าการซึมซาบของน้ำเท่ากับ 61.14 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง ส่วนดินชั้นล่างมีค่าเท่ากับ 28.52 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง ดินบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้ปานกลาง โดยมีค่าเท่ากับ 11.41 มิลลิเมตรต่อชั่วโมงในดินชั้นบนและในดินชั้นล่างเท่ากับ 6.36 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

คุณสมบัติของดินและการสูญเสียหน้าดิน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

ดินบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติมีความเป็นกรดมากกว่าดินบริเวณพื้นที่การเกษตรกรรมทั้งสองระดับชั้นดิน โดยระดับดินบนพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า pH เท่ากับ 4.3 บริเวณพื้นที่เกษตรกรรมมีค่า pH เท่ากับ 5.9 และระดับดินล่างบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า pH เท่ากับ 4.8 บริเวณพื้นที่เกษตรกรรมมีค่า pH เท่ากับ 5.1

ปริมาณอินทรีย์วัตถุ ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมมีอินทรีย์วัตถุอยู่ในปริมาณสูงกว่าดินบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติทั้งสองระดับ โดยดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดินบนมีค่าอินทรีย์วัตถุร้อยละ 3.42 และร้อยละ 1.17 ในดินชั้นล่างส่วนดินบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติมีอินทรีย์วัตถุในดินบนและดินล่างเท่ากับร้อยละ 2.65 และร้อยละ 0.94 ตามลำดับ

ค่าความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกของดิน ดินทั้งสองประเภทมีค่าดังนี้คือ ดินชั้นบนในบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมมีค่าเท่ากับ 8.4 เซนติเมตรต่อดิน 1 กิโลกรัมและมีค่าเท่ากับ 4.9 เซนติเมตรต่อดิน 1 กิโลกรัมในดินชั้นล่าง ส่วนบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าใกล้เคียงกับพื้นที่เกษตรกรรม โดยมีค่าเท่ากับ 8.1 และ 4.8 เซนติเมตรต่อดิน 1 กิโลกรัม ในดินชั้นบนและดินชั้นล่างตามลำดับ

ค่าความอิ่มตัวด้วยด่างในดินพบว่า ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมมีค่าสูงกว่าบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติทั้งดินชั้นบนและดินล่าง โดยดินในบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม ดินชั้นบนมีค่าเท่ากับร้อยละ 87.04 และเท่ากับร้อยละ 13.41 ในดินชั้นล่าง ส่วนบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติค่าความอิ่มตัวด้วยด่างในดินมีค่าในระดับใกล้เคียงกันในดินชั้นบนและดินชั้นล่าง คือ มีค่าเท่ากับร้อยละ 4.52 และ 4.10 ในดินชั้นบนและดินชั้นล่างตามลำดับ

ปริมาณไนโตรเจนทั้งหมดในดิน ดินชั้นบนบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมมีค่าเท่ากับ 0.17 กรัมต่อกิโลกรัม ดินล่างมีค่าเท่ากับ 0.06 กรัมต่อกิโลกรัม สำหรับบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติดินชั้นบนมีค่าเท่ากับ 0.13 กรัมต่อกิโลกรัม และดินชั้นล่างมีค่าเท่ากับ 0.05 กรัมต่อกิโลกรัม

การสูญเสียหน้าดินพบว่าบริเวณพื้นที่ป่าธรรมชาติมีความลาดชันอยู่ระหว่าง 45-65 เปอร์เซ็นต์ มีค่าการสูญเสียระหว่าง 4.83 – 7.24 ตัน/ไร่/ปี มีระดับความรุนแรงที่น้อย ส่วน

บริเวณพื้นที่เกษตรกรรม มีความลาดชันอยู่ระหว่าง 20-40 เปอร์เซ็นต์ มีค่าการสูญเสียดินระหว่าง 9.65 - 14.48 ตัน/ไร่/ปี มีระดับความรุนแรงที่ปานกลาง ค่าความคงทนต่อการชะล้างพังทลายของดิน (K) ในบริเวณลุ่มน้ำเท่ากับ 0.21 ค่าอิทธิพลของฝนต่อการชะล้างพังทลาย (R) ในบริเวณลุ่มน้ำเท่ากับ 534.90 ปัจจัยของสภาพภูมิประเทศมีค่าอยู่ระหว่าง 1.28 – 8.55 ได้มีการศึกษาของบริษัท เอส.พี.เอส. คอนซัลติ้งเซอร์วิส จำกัด 2540. พบว่าดินในลุ่มน้ำมีค่าศักยภาพของการชะล้างพังทลายอยู่ระหว่าง 23.00 – 153.67 ตัน/ไร่/ปี พื้นที่ของหน่วยงานมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ (C) มีบางส่วนเป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (E) และพื้นที่เกษตรกรรม (A) พื้นที่ของหน่วยงานอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำยาว-น้ำสวด จังหวัดน่าน แต่พื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายป่า การลักลอบล่าสัตว์ การแผ้วถางป่าเพื่อทำเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเป็นปัญหาใหญ่ในบริเวณหน่วยงานนี้มาก เนื่องจากพื้นที่ของหน่วยงานมีพื้นที่ค่อนข้างใหญ่ถึง 190 ตร.กม. หรือคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 118,750 ไร่ ปัญหาของการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณนี้มีมากเพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ ทำสวนลิ้นจี่ สวนลำไย และทำไร่ ได้แก่ ข้าวโพด, ข้าวไร่, ฝ้าย เป็นต้น การปราบปรามและนโยบายทางกฎหมายยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะขาดอัตราค่าล้าง ในการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติน่าจะใช้ได้ผลและก่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการปราบปรามโดยใช้กฎหมาย

ลักษณะของชุมชน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

พื้นที่ในหน่วยจัดการต้นน้ำน้ำเหวนครอบคลุม 11 หมู่บ้าน ประชากรประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ 3 กลุ่ม คือ ไทย เมี่ยนและขมุ ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักรองลงมาคืออาชีพรับจ้าง รายได้จากสัตว์หรือปศุสัตว์ มีมูลค่าเพียงประมาณ 9 แสนบาท รายได้จากการขายของป่า, สัตว์เลี้ยง ได้แก่ วัว, ควายและหมู ที่ก่อให้เกิดรายได้ ส่วนไก่และเป็ดเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หมู่บ้านคนไทยจะมีการเลี้ยงหมูวัว,และควาย มากกว่าหมู่บ้านคนเมี่ยน

ลักษณะพื้นที่เพาะปลูก การถือครองที่ดินและประชาชนในพื้นที่

พื้นที่เพาะปลูกและขนาดถือครองที่ดิน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

พื้นที่ถือครองของครัวเรือน มีจำนวนเนื้อที่ประมาณ 13,728 ไร่ ประมาณร้อยละ 74 (ประมาณ 10,800 ไร่) ของพื้นที่ถือครองทั้งหมดใช้ในเพาะปลูก อีกประมาณร้อยละ 26 หรือประมาณ 4,400 ไร่ คือพื้นที่ป่าเหล่า

ลักษณะการครอบครอง มีที่ดินที่ผ่านการปฏิรูปที่ดินและได้รับเอกสารสิทธิ สปก.4-01 นอกเหนือจากโฉนด น.ส.3 และ น.ส.2 ได้แก่บ้านวังผาง, บ้านแหน, บ้านสันติสุข, บ้านพ่อ, บ้านฮวก, บ้านห้วยม่วงและบ้านนาทราย หมู่บ้านที่อยู่ในเขตอนุรักษ์และชาวบ้านครอบครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิใดๆ เช่น บ้านน้ำกิ, บ้านน้ำเป้ง, และบ้านน้ำไคร้ เป็นต้น

การปกครองระบบประชาธิปไตย นับถือศาสนาพุทธและนับถือผีในหมู่บ้านชนชาวเขา การศึกษามีโรงเรียนระดับมัธยมตอนต้น 2 โรงเรียน ระดับประถมมีเกือบทุกหมู่บ้านแม้กระทั่งหมู่บ้านของชาวเขาที่อาศัยบนพื้นที่สูงก็ตาม มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่อำเภอท่าวัง ผา การสาธารณสุขมีอนามัยตำบลผาทอง ตำบลแสนทอง ตำบลผาตอ(โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่ของหน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน

ตามโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน (2546ข) มีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานมีดังนี้คือ

1. การปลูกป่าภายใต้ระบบปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำให้มีการปลูกไม้คละกันไม่น้อยกว่า 5 ชนิด ไม่เป็นแถวเป็นแนว ปลูกอย่างน้อย 25 ต้นต่อไร่ แยกเป็นรายปีคือ

- ปี พ.ศ. 2539 ปลูกไม้มะค่าโมง, ก้างจืด, ประดู่ป่า, สีเสียดแก่นและสัก ปลูก 25 ต้น/ไร่ เนื้อที่ปลูกรวม 400 ไร่

- ปี พ.ศ. 2540 ปลูกลำไ้มะค่าโมง, ก้างจี้มอด, ประดู่ป่า, สักและสีเสียดแก่น ปลุก 30 ต้น/ไร่ เนื้อที่ปลูกรวม 4,300 ไร่

- ปี พ.ศ. 2541 ปลูกลำไ้มะค่าโมง, ก้างจี้มอด, ประดู่ป่า, สัก, สีเสียดแก่นและสะเดา ปลุก 45 ต้น/ไร่ เนื้อที่ปลูกรวม 2,200 ไร่

- ปี พ.ศ. 2542 ปลูกลำไ้มะค่าโมง, ประดู่ป่า, สัก, สะเดาและสีเสียดแก่น ปลุก 45 ต้น/ไร่ เนื้อที่ปลูกรวม 1,700 ไร่

- ปี พ.ศ. 2543 ปลูกลำไ้มะค่าโมง, ประดู่ป่า, สัก, สีเสียดแก่น, ก้างจี้มอด ปลุกต้นไม้อันหนึ่ง 45 ต้น/ไร่ เนื้อที่ปลุก 1,800 ไร่

- ปี พ.ศ. 2544 ปลูกลำไ้มะค่าโมง, ประดู่ป่า, สัก, สีเสียดแก่นและมะแหน ปลุกต้นไม้อันหนึ่ง 45 ต้น/ไร่ เนื้อที่ 1,750 ไร่

- ปี พ.ศ. 2545 ปลูกลำไ้มะค่าโมง, ประดู่ป่า, ไม้พยอม, ไม้มะแหน และไม้ตะเคียนทอง ปลุกต้นไม้อันหนึ่ง 45 ต้น/ไร่ เนื้อที่ 1,750 ไร่

- ปี พ.ศ. 2546 ปลูกลำไ้มะค่าโมง, ประดู่ป่า, ตะเคียนทอง, ไม้ยางนา และไม้พยอม ปลุกต้นไม้อันหนึ่ง 45 ต้น/ไร่ เนื้อที่ 1,800 ไร่

2. ป้องกันไฟในพื้นที่ป่าธรรมชาติ พื้นที่ 25,000 ไร่ เพื่อช่วยให้มีการทดแทนพื้นที่ป่าธรรมชาติ โดยการป้องกันไฟในพื้นที่ที่พร้อมจะมีการฟื้นฟูป่าด้วยตนเอง ในพื้นที่ที่มีการทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ป่าที่จะฟื้นฟูตัวเองได้ และมีการลาดตระเวนป้องกันไฟป่าของ ชุมชนเองในพื้นที่ป่าชุมชนของหมู่บ้าน ซึ่งทางหน่วยงานกันพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติที่พร้อมจะฟื้นฟูตัวเองได้ พื้นที่ลักษณะนี้ทั้งโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน มีเป้าหมายเนื้อที่ 100,000 ไร่ ซึ่งเป็นโครงการจัดการลุ่มน้ำโดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

3. จัดสร้างฝายต้นน้ำแบบผสมผสานและฝายกึ่งถาวร เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับดินบริเวณพื้นที่สวนป่าและป่าปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ พร้อมกักเก็บน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรของเกษตรกร และกิจกรรมของหน่วยงาน ในปี พ.ศ.2545 ก่อสร้างฝายกึ่งถาวร จำนวน 3 แห่ง

4. บำรุงรักษาสวนเดิมอายุ 2-6 ปี และอายุ 7-10 ปี ดำเนินการแผ้วถางวัชพืชปีละ 2 ครั้ง ทำแนวกันไฟและทางตรวจการ ลาดตระเวนป้องกันไฟป่า ปลูกซ่อม ในพื้นที่ของหน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 9,857 ไร่ ได้รับงบประมาณดำเนินการในพื้นที่แปลงบำรุงสวนเดิมอายุ 7-10 ปี เนื้อที่ 450 ไร่ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ การทำแนวกันไฟ ระยะทาง 5 กิโลเมตร บำรุงรักษาสวนเดิมอายุ 7-10 ปี เนื้อที่ 450 ไร่ และได้รับงบประมาณบำรุงรักษาสวนเดิมอายุ 2-6 ปี (ปลูกป่าประชาอาสา) 92 ไร่ ดำเนินการเตรียมกล้าไม้ระยะปลูก 2x2 เมตร ปลูกไร่ละ 400 ต้น ปลูกแบบประชาอาสาในวันสำคัญต่างๆ

5. ผลการดำเนินการฝึกอบรมของชุมชนของหน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนด อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ต่อปีงบประมาณ มีดังนี้

5.1 งานวางแผนและติดตามผล ประกอบด้วย

- ทำแผนปฏิบัติงานประจำปีของหมู่บ้าน จำนวน 45 หมู่บ้าน
- รวบรวมทำแผนปฏิบัติงานประจำปีของโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน
จำนวน 1 โครงการ
- ทำเอกสารประกอบการประชุม และรายงานการประชุมคณะกรรมการระดับอำเภอ
จำนวน 2 ครั้ง/70 เล่ม
- ทำเอกสารประกอบการประชุม และรายงานการประชุมคณะกรรมการระดับ
จังหวัด จำนวน 1 ครั้ง/20 เล่ม
- ทำเอกสารประกอบการประชุม และรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหาร
โครงการฯ (Project Steering Committee) จำนวน 1 ครั้ง/40 เล่ม
- ติดตามผลความก้าวหน้าโครงการฯ โดยคณะกรรมการโครงการฯ จำนวน 18 ครั้ง 6
หน่วยจัดการต้นน้ำ
- ทำเอกสารรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี จำนวน 35 เล่ม
- การประสานแผนงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 8 อบต.
- รายงานการติดตามผลการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2543 – 2544

5.2 งานสร้างจิตสำนึก และส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ประกอบด้วย

- ร่วมประชุมคณะกรรมการระดับจังหวัดน่าน 1 ครั้ง จำนวน 20 คน
- ร่วมประชุมคณะกรรมการระดับอำเภอ 1 ครั้ง จำนวน 70 คน
- ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2544 และจัดแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2545 จำนวน 1 ครั้ง
- ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2545 และจัดแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2546 ณ เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ 1 ครั้ง
 - การประชุมสัมมนา และศึกษาดูงานต่างประเทศ คณะเจ้าหน้าที่โครงการฯ คณะทำงาน และคณะกรรมการบริหาร โครงการฯ จำนวน 3 ครั้ง
 - ไปร่วมประชุมสัมมนา International Symposium on “Biodiversity Management and Sustainable Development in the Lancang-Mekong River Basin” ระหว่างวันที่ 4-7 ธันวาคม 2544 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเผยแพร่บทเรียนให้กับนานาชาติ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในบทบาทที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน
 - การศึกษาดูงานของคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและตัวแทนชุมชนที่ปฏิบัติงาน พื้นที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดย ชุมชนมีส่วนร่วม ณ มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 26 – 31 มกราคม 2545 จำนวน 26 คน
 - การศึกษาดูงานของคณะผู้บริหารโครงการฯ ระดับสูง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนมีส่วนร่วม ณ ประเทศเวียดนาม ระหว่างวันที่ 8 – 12 กันยายน 2545 จำนวน 15 คน
 - การศึกษาดูงาน คณะทำงานและเจ้าหน้าที่โครงการฯ เรื่อง “การจัดการทรัพยากร- ธรรมชาติพื้นที่ป่าตะวันตก (กาญจนบุรี) และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนมีส่วนร่วมพื้นที่ป่าพะโต๊ะ (ชุมพร) การจัดการแหล่งต้นน้ำลำธารพื้นที่เกาะสมุย (สุราษฎร์ธานี)” 1 ครั้ง จำนวน 40 คน
 - จัดศึกษาดูงานคณะกรรมการเครือข่ายลุ่มน้ำ 4 เครือข่าย
 - จัดประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เพื่อรณรงค์สร้างจิตสำนึกการควบคุมไฟป่า
 - จัดเวทีชาวบ้าน จำนวน 45 หมู่บ้าน / 540 ครั้ง
 - จัดฝึกอบรมคณะกรรมการกองทุน เพื่อทบทวนบทบาทและการบริหารงานกองทุน จำนวน 45 หมู่บ้าน

- ฝึกอบรมเยาวชนหลักสูตร บทบาทของเยาวชนในการมีส่วนร่วมด้านการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 2 รุ่น 120 คน

- ฝึกอบรมบทบาทสตรีในพื้นที่โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน หลักสูตร
“บทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศลุ่มน้ำ” จำนวน 2 รุ่น
80 คน

6. ผลการดำเนินการฝึกอบรมของหน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหน อำเภอน้ำแหว่งผา

จังหวัดน่าน ต่อปีงบประมาณ มีดังนี้(โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ข)

- 6.1 ประชุมประจำเดือนคณะทำงานและเจ้าหน้าที่โครงการฯ
- 6.2 ประชุมคณะกรรมการระดับอำเภอ
- 6.3 ประชุมคณะกรรมการระดับจังหวัด
- 6.4 ประชุมสรุปบทเรียนโครงการฯ
- 6.5 ประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ
- 6.6 ประชุมคณะกรรมการระดับอำเภอน้ำแหว่งผา
- 6.7 ประชุมคณะกรรมการระดับจังหวัด
- 6.8 ประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ
- 6.9 ประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปผลการดำเนินงานของโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน
จัดฝึกอบรมหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
เยาวชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- 6.10 จัดฝึกอบรมหลักสูตร การเกษตรแบบยั่งยืน เพื่ออนุรักษ์ระบบนิเวศลุ่มน้ำ
- 6.11 จัดฝึกอบรมหลักสูตร บทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
และระบบนิเวศลุ่มน้ำ
- 6.12 จัดฝึกอบรมหลักสูตรบทบาท อบต.กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
- 6.13 การฝึกอบรมในหมู่บ้าน
 - บ้านสันเจริญ อบรมหลักสูตร การทำไวน์ผลไม้
 - บ้านน้ำกิเหนือ อบรมหลักสูตร การทำไวน์ผลไม้
 - บ้านน้ำกิ อบรมหลักสูตร การทำไวน์ผลไม้

- บ้านวังนาง อบรมหลักสูตร การทำแชมพู-น้ำยาล้างจาน
- บ้านพ่อ อบรมหลักสูตร การทำไวน์ผลไม้
- บ้านน้ำเป่ง อบรมหลักสูตร การทำไวน์ผลไม้
- บ้านแหน1 อบรมหลักสูตร การปลูกดูแลไม้ผล-ปุยชีวภาพ
- บ้านฮวก อบรมหลักสูตร การปลูกดูแลไม้ผล-ปุยชีวภาพ
- บ้านสันติสุข อบรมหลักสูตร การทำแชมพู-น้ำยาล้างจาน
- บ้านน้ำไคร้ อบรมหลักสูตร การทำแชมพู-น้ำยาล้างจาน
- บ้านห้วยม่วง อบรมหลักสูตร การปลูกดูแลไม้ผล-ปุยชีวภาพ

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ ตั้งคณานุกูล (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโครงการป่าชุมชนบ้านน้ำหระ อำเภอดงหลวง จังหวัดสตูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานการศึกษาไว้ คือ ปัจจัยเรื่องระยะเวลาในการอยู่อาศัยของประชาชน ความเชื่อถือในตัวผู้นำ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรป่า การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า และการคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมป่าชุมชนของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าโดยข่าวสารที่ได้รับส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่ามากที่สุด รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์โครงการป่าชุมชน การจัดการป่า นโยบายของรัฐบาล ตามลำดับ แหล่งข่าวสารที่ได้รับมากที่สุดคือ โทรทัศน์ แต่แหล่งข่าวสารที่ได้รับมีส่วนร่วมผลักดันให้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดคือ องค์กรพัฒนาเอกชน

ส่วนความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่ากรณีป่าชุมชน พบว่า ความหมายที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจหมายถึง ป่าที่ซึ่งประชาชนหรือองค์กรในชุมชนนั้นได้ร่วมกันรักษาไว้เพื่อประโยชน์ของชุมชนมากที่สุด สำหรับวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีความคิดเห็นเรื่องวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน เพื่อให้เป็นป่า

ชั้นน้ำมากที่สุด สำหรับการคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของโครงการป่าชุมชนผลการศึกษพบว่าในกิจกรรมการประชุมวางแผนประชาชนมีความคิดเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมวางแผน มากที่สุด คือ ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น สำหรับความคิดเห็นในกิจกรรมส่งเสริมโครงการป่าชุมชน ประชาชนเห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับได้แก่ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ในด้านการดูแลรักษาปลูกซ่อมบำรุงป่าชุมชนนั้น พบว่าประชาชนจะคำนึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ เห็นว่าจะทำให้สามารถรักษาสภาพป่าธรรมชาติที่มีอยู่ให้อยู่สภาพสมบูรณ์เป็นประโยชน์แก่ลูกหลานในอนาคต

ส่วนปัญหาอุปสรรคพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากรัฐมากที่สุด ในประเด็นที่เจ้าหน้าที่บางคนไม่เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ และรองลงมาพบว่า ประชาชนในพื้นที่ยังให้ความร่วมมือน้อย บางครัวเรือนวางตัวเฉยๆ แต่ไม่ขัดแย้ง ปัญหาอีกทั้งมีการลักลอบตัดไม้ให้กับนายทุนและมีการบุกรุกทำลายป่า นอกจากนี้ยังพบว่า แกนนำของโครงการไม่เข้มแข็งพอขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและขาดความร่วมมืออย่างจริงจัง

ยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาหมู่บ้านที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษที่สำคัญมีดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนของการร่วมเป็นสมาชิก การร่วมประชุมเพื่อตัดสินใจดำเนินกิจกรรม และการร่วมประเมินผลการดำเนินกิจกรรม ประชาชน(มากกว่าร้อยละ 80) ไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนซึ่งสัดส่วนไม่แตกต่างกันมากนักทั้งกลุ่มที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและอยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ การดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนจะเป็นไปตามที่หน่วยงานของรัฐขอความร่วมมือเป็นครั้งคราวไม่ใช่เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัจจัยระดับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1. ปัจจัยระดับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1.1 นโยบายของรัฐที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามที่หน่วยงานของรัฐร้องขอเท่านั้นจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อย โดยเฉพาะการร่วมคิดร่วมประเมินผลการทำงาน ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากไม่ใช่เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิดร่วมทำอย่างแท้จริง

1.2 การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานมีการประสานการทำงานเพื่อดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแผนการทำงานซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐด้วยตนเอง แต่การประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชนเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้คิดและกำหนดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจระยะเวลาสั้น ไม่ต่อเนื่อง และมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมเท่านั้น นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาของการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนปากช่อง ได้แก่ การไม่มีการกำหนดขอบเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ของชุมชนที่ชัดเจนการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้กับประชาชนยังมีไม่มากเท่าที่ควร การกำหนดคกกฎเกณฑ์สำหรับการใช้ทรัพยากรป่าไม้ในเชิงอนุรักษ์ยังเป็นปัญหาของท้องถิ่นที่ยังเป็นปัญหาที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ประสานการดำเนินการร่วมกับประชาชนร่วมกันแก้ไขปัญหาต่อไป

1.3 ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนจากการศึกษาพบว่าผู้นำของชุมชนคือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนตามบทบาทหน้าที่แต่การทำหน้าที่ดังกล่าวขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของผู้นำชุมชนแต่ละคน และความไม่มั่นใจในการดำเนินการตามกฎหมายสำหรับบุคคลภายนอกบางกลุ่มซึ่งเป็นของจำกัดในการดูแลการอนุรักษ์ สาเหตุส่วนหนึ่งที่พบจากการศึกษาครั้งนี้คือการขาดความรู้ความเข้าใจในการร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่จะเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างแท้จริง

2. ปัจจัยในระดับตัวบุคคล

2.1 ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้แก่ ความเชื่อกับวัฒนธรรมดั้งเดิม อาชีพ ความเพียงพอของรายได้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.2 ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชีวิตประจำวัน แต่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ได้แก่ ลักษณะการถือครองที่ดินและการปลูกพืชเศรษฐกิจระยะสั้นในฤดูแล้ง

2.3 ปัจจัยที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ รายได้

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้อย ทั้งการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิด 2 ประเด็น คือการกระจายอำนาจจากรัฐ ไปสู่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากร ควบคุม และกำกับการใช้ทรัพยากรและความสามารถของประชาชนที่ร่วมคิด ปัจจัยที่น่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จึงอาจเป็นทั้งปัจจัยในระดับชุมชนและตัวบุคคล เหตุผลสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างได้บอกว่าเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้น้อยเนื่องจากในหมู่บ้านไม่มีกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร และไม่มีเวลาว่างที่เข้าร่วมกิจกรรม

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆของประชาชนแตกต่างกันจะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆของประชาชนแตกต่างกันจะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆของประชาชนแตกต่างกันจะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน

บทที่ 3

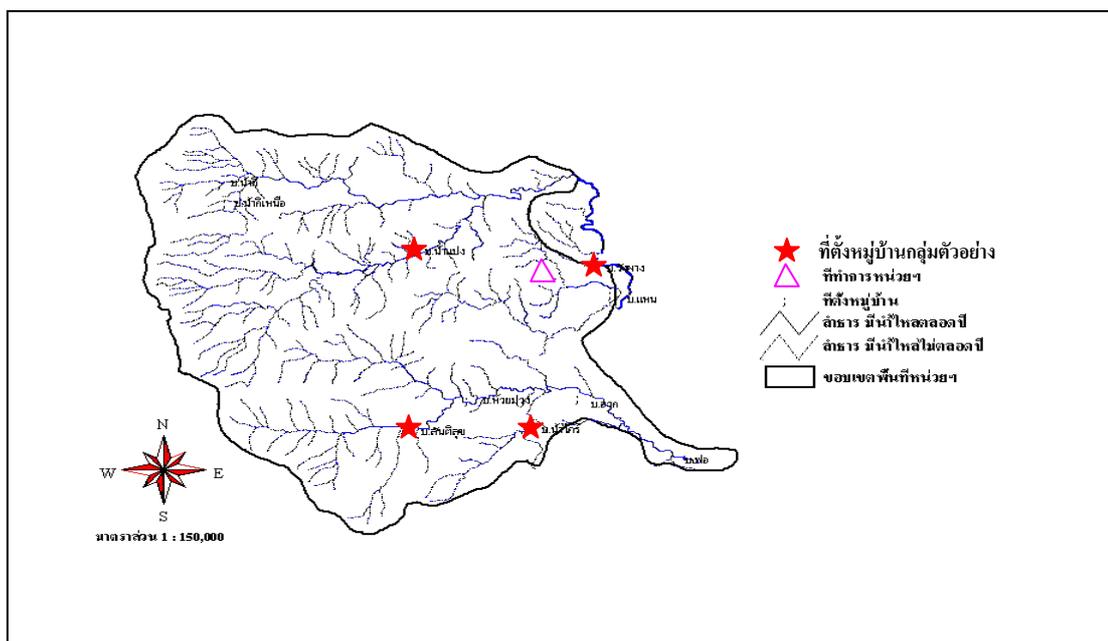
ประชากร

ประชากรที่ทำการวิจัย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหนง โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบนจังหวัดน่าน ครอบคลุม 11 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 5,312 คน ของ 1,154 ครัวเรือน (โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก)

กลุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน คือ

1. สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกหมู่บ้านทางทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันตกและทิศตะวันออก ทิศละ 1 หมู่บ้าน ได้ 4 หมู่บ้าน คือ 1. บ้านน้ำไคร้ 2. บ้านสันติสุข 3. บ้านวังผาง และ 4. บ้านน้ำแเป้ง ประกอบด้วยประชาชน 248 คน (ภาพที่ 3)
2. สุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร Yamane มีความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 154 ครัวเรือน ซึ่งจะทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน (ตารางที่ 2) เป็นหัวหน้าครัวเรือนบ้านน้ำไคร้ 45 คน บ้านสันติสุข 40 คน บ้านวังผาง 37 คนและบ้านน้ำแเป้ง 32 คน รวมทั้งหมด 154 คน

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแค้น
ที่มา: โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน, 2546ก

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
บ้านน้ำไคร้	73	45
บ้านสันติสุข	64	40
บ้านวังผาง	59	37
บ้านน้ำเป้ง	52	32
รวม	248	154

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

ตอนที่ 2 กิจกรรมของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ งานฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้ งานฝึกอบรม รวมทั้งการติดตามและประเมินผล

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอและเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การทดสอบเครื่องมือ

ได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน แล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม แล้วจึงนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้สุ่มไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้ทั้ง 4 หมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 154 คน เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2549

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหา ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าไคสแควร์ (Chi-square)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน หน่วยจัดการต้นน้ำน่าน
จังหวัดน่าน แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมประจำวันของประชากรที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน
รอบปีที่ผ่านมา

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนเพื่อการ
ปฏิบัติ การปฏิบัติ และการติดตามผลและประเมินผล

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

สำหรับผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ทำการศึกษามี
รายละเอียดในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

เพศ ประชาชนที่ทำการศึกษา พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 79.2 เพศหญิงร้อยละ 20.8

อายุ อายุของประชาชนที่ทำการศึกษาพบว่า เป็นผู้มีอายุ 46 – 50 ปี มากที่สุด ร้อยละ 31.2
รองลงมาคือผู้ที่มีอายุ 41 – 45 ปี ร้อยละ 24.7 อายุต่ำกว่า 41 ปี ร้อยละ 18.2 อายุ 51 – 55 ปี ร้อยละ
15.6 และผู้มีอายุมากกว่า 55 ปี มีเพียง ร้อยละ 10.4 ส่วนประชาชนอายุน้อยที่สุด 31 ปี อายุมากที่สุด
74 ปี ประชาชนจึงมีอายุเฉลี่ย 46.7 ปี

ระดับการศึกษา จากผลการศึกษาระดับการศึกษาของประชาชนพบว่าเป็นผู้จบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุดร้อยละ 61.0 รองลงมา เป็นผู้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 22.1 ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 13.0 และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพียงร้อยละ 3.9

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนปรากฏว่าเป็นผู้ที่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 – 6 คน/ครอบครัว มากที่สุดร้อยละ 76.0 รองลงมาเป็นผู้ที่มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 4 คน/ครอบครัว ร้อยละ 12.3 และมากกว่าครอบครัวละ 6 คนร้อยละ 11.7 เป็นผู้ที่มิมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 2 คน/ครอบครัว และมากที่สุด 8 คน/ครอบครัวจึงมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.7 คน/ครอบครัว

พื้นที่ทำการเกษตร ประชาชนที่ทำการศึกษามีพื้นที่ทำการเกษตร 11 – 15 ไร่ มากที่สุดร้อยละ 29.2 รองลงมาเป็นผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตร 6 – 10 ไร่ ร้อยละ 27.9 1 – 5 ไร่ ร้อยละ 22.0 16 – 20 ไร่ ร้อยละ 15.6 และมากกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 5.2 ประชาชนมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 22 ไร่ จึงมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 11.4 ไร่

อาชีพหลักและอาชีพรอง สำหรับอาชีพหลักของประชาชน พบว่าเป็นผู้ทำการเกษตรร้อยละ 92.9 ซึ่งเป็นผู้ทำสวนผลไม้มากที่สุด ร้อยละ 39.0 รองลงมาเป็นผู้มีอาชีพหลักคือทำนาร้อยละ 29.2 ทำไร่(ข้าวโพด ข้าวไร่และถั่ว) ร้อยละ 9.0 เท่ากับผู้ปลูกยาสูบ ส่วนผู้ที่ทำการเลี้ยงสัตว์ (ไก่ หมู วัว) และทำสวนผักมีจำนวนร้อยละ 3.9 และ 2.6 ตามลำดับ และยังได้พบอีกว่าประชาชนที่ไม่มีอาชีพหลักทำการเกษตรมีจำนวนร้อยละ 7.1 ซึ่งเป็นผู้มีอาชีพหลักรับจ้างร้อยละ 5.2 และค้าขายเพียงร้อยละ 1.9 ส่วนอาชีพรองของประชาชนพบว่าเป็นผู้มีอาชีพรองทำการเกษตรร้อยละ 82.5 และไม่ทำการเกษตรร้อยละ 17.5

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว พื้นที่ทำการเกษตร อาชีพหลักและอาชีพรอง

(n = 154)		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	122	79.2
หญิง	32	20.8
อายุ (ปี)^{1/}		
น้อยกว่า 41	28	18.2
41-45 ปี	38	24.7
46-50 ปี	48	31.2
51-55 ปี	24	15.6
อายุมากกว่า 55	16	10.4
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	20	13.0
จบระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	94	61.0
จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6	6	3.9
จบมัธยมศึกษาตอนต้น	34	22.1
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน/ครอบครัว)^{2/}		
น้อยกว่า 4	19	12.3
4 – 6	117	76.0
มากกว่า 6	18	11.7

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 154)		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)^{1/}		
1 - 5	34	22.0
6 - 10	43	27.9
11 - 15	45	29.2
16 - 20	24	15.6
มากกว่า 20	8	5.2
อาชีพหลัก		
ทำการเกษตร	143	92.9
- ทำสวนผลไม้ (ลิ้นจี่ มะม่วง ลำไย ส้ม)	60	39.0
- ทำนา	45	29.2
- ทำไร่ (ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่ว)	14	9.0
- ยาสูบ	14	9.0
- เลี้ยงสัตว์ (ไก่ หมู วัว)	6	3.9
- สวนผัก	4	2.6
ไม่ทำการเกษตร	11	7.1
- รับจ้าง ขายแรงงาน	8	5.2
- ค้าขาย	3	1.9
อาชีพรอง		
ทำการเกษตร	127	82.5
ไม่ทำการเกษตร	27	17.5

^{1/} ประชากรอายุน้อยที่สุด 31 ปี อายุมากที่สุด 74 ปี อายุเฉลี่ย 46.7 ปี

ตารางที่ 3 (ต่อ)

^{2/} ประชากรมีสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุด 2 คน/ครอบครัว มากที่สุด 8 คน/ครอบครัว เฉลี่ย 4.7 คน/ครอบครัว

^{3/} ประชากรมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 22 ไร่ เฉลี่ย 11.4 ไร่

การมีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกลเพื่ออำนวยความสะดวกในครอบครัว จากผลการศึกษาปรากฏว่า ประชาชนมีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกลเพื่ออำนวยความสะดวกในครอบครัวที่หลากหลาย ดังนี้คือ เป็นผู้ที่มีวิทยุมากที่สุด ร้อยละ 98.7 รองลงมาเป็นผู้ที่มีโทรทัศน์ ร้อยละ 97.4 รถมอเตอร์ไซด์ ร้อยละ 96.1 โทรทัศน์มัลติมีเดีย ร้อยละ 81.2 เท่ากับผู้ที่มีรถยนต์ เป็นผู้มีเตารีดไฟฟ้า ร้อยละ 77.3 หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ร้อยละ 65.6 และเครื่องซักผ้า ร้อยละ 27.9 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของครัวเรือน ของประชาชนจำแนกตามการมีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกลเพื่ออำนวยความสะดวก ในครอบครัว ^{1/}

(n = 154)

เครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวก ในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิทยุ	152	98.7
โทรทัศน์	150	97.4
รถมอเตอร์ไซด์	148	96.1
โทรทัศน์มัลติมีเดีย	125	81.2
รถยนต์	125	81.2
เตารีดไฟฟ้า	119	77.3
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	101	65.6
เครื่องซักผ้า	43	27.9

^{1/} ประชาชนมีเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่ออำนวยความสะดวกในครอบครัวมากกว่าคนละ 1 ชนิด

การได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯและการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการติดต่อของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของโครงการฯปรากฏว่า ประชาชนที่ได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่โครงการฯ มากถึงร้อยละ 97.4 โดยได้รับการติดต่อเดือนละ 2 ครั้ง มากที่สุดร้อยละ 58.4 รองลงมาเป็นผู้ได้รับการติดต่อเดือนละ 1 ครั้ง ร้อยละ 32.5 เดือนละ 4 ครั้ง ร้อยละ 3.9 และเดือนละ 3 ครั้ง เพียงร้อยละ 2.6 ซึ่งมีผู้ที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่โครงการฯน้อยที่สุด เดือนละ 0 ครั้งมากที่สุดเดือนละ 4 ครั้ง การติดต่อจากเจ้าหน้าที่โครงการฯเฉลี่ยเท่ากับเดือนละ 1.77 ครั้ง (ตารางที่ 5)

ส่วนการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อต่างๆ ของประชาชน พบว่าเป็นผู้ได้รับจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 99.4 โดยได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 4 ครั้ง มากที่สุดร้อยละ 40.9 สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ร้อยละ 33.1 สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ร้อยละ 10.4 เท่ากับผู้ที่ได้รับสื่อสัปดาห์ละ 5 ครั้ง สัปดาห์ละ 6 ครั้ง ร้อยละ 3.3 และสัปดาห์ละ 1 ครั้งเพียงร้อยละ 1.3 ประชาชนได้รับข่าวสารด้านการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์น้อยที่สุด สัปดาห์ละ 0 ครั้ง มากที่สุดสัปดาห์ละ 6 ครั้ง เฉลี่ยได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 4.58 ครั้งสำหรับการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรของประชาชนรองลงมาคือ การได้รับจากสื่อวิทยุ ร้อยละ 93.5 ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 2 ครั้ง มากที่สุดร้อยละ 37.6 รองลงมาได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 3 ครั้งร้อยละ 33.8 สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ร้อยละ 10.4 สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 9.1 และสัปดาห์ละ 5 ครั้ง เพียงร้อยละ 2.6 อีกทั้งได้พบว่าประชาชนได้รับข่าวสารด้านการเกษตรทางวิทยุน้อยที่สุดสัปดาห์ละ 0 ครั้ง มากที่สุด 5 ครั้งและเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2.57 ครั้ง อีกทั้งพบว่าสื่อที่ประชาชนได้รับข่าวสารด้านการเกษตรเพียงร้อยละ 80.5 คือ สื่อหนังสือพิมพ์โดยเป็นผู้ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 2 ครั้ง มากที่สุดร้อยละ 39.0 รองลงมาเป็นผู้ได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 20.7 สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ร้อยละ 15.6 และสัปดาห์ละ 4 ครั้ง ร้อยละ 5.2 ประชาชนได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อหนังสือพิมพ์น้อยที่สุด สัปดาห์ละ 0 ครั้ง มากที่สุดสัปดาห์ละ 4 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2.06 ครั้ง (ตารางที่ 5)

ผลการศึกษาการรับข่าวสาร ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมของประชาชนปรากฏว่า ประชาชนได้รับข่าวสารดังกล่าวจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 96.1 โดยได้รับสัปดาห์ละ 2 ครั้ง มากที่สุดร้อยละ 29.2 รองลงมาได้รับสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ร้อยละ 23.4 สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ร้อยละ 22.1 สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 14.9 สัปดาห์ละ 5 ครั้ง และ 6 ครั้ง ร้อยละ 5.2 และ 1.3 ตามลำดับ ซึ่งประชาชนได้รับข่าวสารด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดสัปดาห์ละ 0 ครั้ง มากที่สุด 6 ครั้ง เฉลี่ยได้รับ

ข่าวสารสัปดาห์ละ 2.76 ครั้ง ส่วนสื่อวิทยุที่ประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผู้ได้รับร้อยละ 63.6 โดยได้รับสัปดาห์ละ 2 ครั้ง มากที่สุดร้อยละ 24.6 รองลงมาได้รับสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ร้อยละ 18.2 สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 16.9 และร้อยละ 4 ครั้ง ร้อยละ 3.9 ซึ่งเป็นผู้ได้รับข่าวสารน้อยที่สุดสัปดาห์ละ 0 ครั้ง มากที่สุดสัปดาห์ละ 4 ครั้งเฉลี่ยละ 2.14 สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเพียงสุคร้อยละ 60.4 โดยได้รับข่าวสารสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ร้อยละ 26.6 ได้รับสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 20.8 สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ร้อยละ 10.4 และสัปดาห์ละ 4 ครั้งร้อยละ 2.6 ซึ่งได้รับข่าวสารด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดสัปดาห์ละ 0 ครั้ง มากที่สุดสัปดาห์ละ 4 ครั้ง เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1.91 ครั้ง (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามการได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯและการได้รับข่าวสาร จากสื่อต่างๆ

(n = 154)			
การได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ และการได้รับข่าวสาร จากสื่อต่างๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
การได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ (ครั้ง/เดือน) ¹			
ไม่ได้รับการติดต่อ	4	2.6	
ได้รับการติดต่อ	150	97.4	
1	50	32.5	
2	90	58.4	
3	4	2.6	
4	6	3.9	
การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ (ครั้ง/สัปดาห์)			
หนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร ^{2/}			
ไม่ได้รับ	30	19.5	
ได้รับ	124	80.5	
1	32	20.7	
2	60	39.0	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 154)		
การได้รับติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ การได้รับข่าวสาร จากสื่อต่างๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	24	15.6
4	8	5.2
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ^{3/}		
ไม่ได้รับ	61	39.6
ได้รับ	93	60.4
1	32	20.8
2	41	26.6
3	16	10.4
4	4	2.6
วิทย์		
ด้านการเกษตร ^{4/}		
ไม่ได้รับ	10	6.5
ได้รับ	144	93.5
1	14	9.1
2	58	37.6
3	52	33.8
4	16	10.4
5	4	2.6
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ^{5/}		
ไม่ได้รับ	56	36.4
ได้รับ	98	63.6
1	26	16.9

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 154)		
การติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ การได้รับข่าวสาร จากสื่อต่างๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2	38	24.6
3	28	18.2
4	6	3.9
โทรทัศน์		
ด้านการเกษตร ^{6/}		
ไม่ได้รับ	1	0.06
ได้รับ	153	99.4
1	2	1.3
2	16	10.4
3	51	33.1
4	63	40.9
5	16	10.4
6	5	3.3
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ^{7/}		
ไม่ได้รับ	148	96.1
ได้รับ	23	14.9
1	45	29.2
2	36	23.4
3	34	22.1
4	8	5.2
5	2	1.3
6		

^{1/} ประชาชนได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่โครงการฯ น้อยที่สุด 0 ครั้ง/เดือน มากที่สุด 4 ครั้ง/เดือน เฉลี่ย 1.77 ครั้ง/เดือน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

- ^{2/} ประชาชนรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ด้านการเกษตรน้อยที่สุด 0 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด 4 ครั้ง/สัปดาห์ เฉลี่ย 2.06 ครั้ง/สัปดาห์
- ^{3/} ประชาชนรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด 0 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด 4 ครั้ง/สัปดาห์ เฉลี่ย 1.91 ครั้ง/สัปดาห์
- ^{4/} ประชาชนรับข่าวสารจากวิทยุด้านการเกษตรน้อยที่สุด 0 ครั้ง/เดือน มากที่สุด 5 ครั้ง/สัปดาห์ เฉลี่ย 2.57 ครั้ง/สัปดาห์
- ^{5/} ประชาชนรับข่าวสารจากวิทยุด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด 0 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด 4 ครั้ง/สัปดาห์ เฉลี่ย 2.14 ครั้ง/สัปดาห์
- ^{6/} ประชาชนรับข่าวสารจากโทรทัศน์ ด้านการเกษตรน้อยที่สุด 0 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด 6 ครั้ง/สัปดาห์ เฉลี่ย 4.58 ครั้ง/สัปดาห์
- ^{7/} ประชาชนรับข่าวสารจากโทรทัศน์ ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด 0 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด 6 ครั้ง/สัปดาห์ เฉลี่ย 2.76 ครั้ง/สัปดาห์

ตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมประจำวันของประชากรที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา

จากผลการศึกษาการดำเนินกิจกรรมประจำวันของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนไม่เคຍหาของป่าร้อยละ 65.6 และเป็นผู้เคຍหาของป่าร้อยละ 34.4 โดยเป็นผู้เคຍหาของป่าเดือนละ 2 ครั้งร้อยละ 14.9 เดือนละ 1 ครั้งร้อยละ 12.3 เดือนละ 3 ครั้ง และ 4 ครั้ง ร้อยละ 3.9 และ 3.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

สำหรับของที่หาจากป่า พบว่าประชาชนหาพืชจากป่าร้อยละ 33.1 โดยนำมาเป็นอาหารร้อยละ 16.9 นำมาขายและให้เพื่อนบ้านร้อยละ 16.2 มีประชาชนหาสัตว์จากป่าร้อยละ 8.4 โดยนำมาเป็นอาหารร้อยละ 7.1 และนำมาขายกับให้เพื่อนบ้านร้อยละ 1.3 อีกทั้งพบว่าประชาชนหาสมุนไพรจากป่าร้อยละ 2.6 เพื่อนำมาใช้เป็นอาหารร้อยละ 2.6 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของการหาของป่าของประชาชนในรอบปีที่ผ่านมา

(n = 154)

การหาของป่าของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเคหาของป่า (ครั้ง/เดือน)		
ไม่เคหาของป่า	101	65.6
เคหาของป่า	53	34.4
1	19	12.3
2	23	14.9
3	6	3.9
4	5	3.2
พืชที่ได้จากป่า		
ไม่ได้หาพืชจากป่า	103	66.9
หาพืชจากป่าเพื่อจะ ;	51	33.1
นำมาเป็นอาหาร	26	16.9
ขายและให้เพื่อนบ้าน	25	16.2
สัตว์ที่ได้จากป่า		
ไม่ได้หาสัตว์จากป่า	141	91.6
หาสัตว์จากป่าเพื่อจะ ;	13	8.4
นำมาเป็นอาหาร	11	7.1
ขายและให้เพื่อนบ้าน	2	1.3
สมุนไพรที่ได้จากป่า		
ไม่ได้หาสมุนไพรจากป่า	150	97.4
หาสมุนไพรจากป่าเพื่อจะ ;	4	2.6
นำมาเป็นอาหาร	4	2.6

สำหรับกิจกรรมประจำวันของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกกิจกรรมหนึ่ง คือ การใช้สารเคมี ได้พบว่าประชาชนมีการใช้สารเคมีทั้งในบ้านเรือนและในไร่นาเท่ากันคือ ร้อยละ 98.7 โดยปรากฏว่ามีการใช้สารเคมีในบ้านเรือนเป็นแชมพูสระผมมากที่สุด ร้อยละ 96.1 รองลงมาเป็นสารเคมีประเภทน้ำยาล้างจาน ร้อยละ 93.5 น้ำยาปรับผ้านุ่ม ร้อยละ 84.4 น้ำยาทำความสะอาดพื้นห้องและห้องน้ำ ร้อยละ 78.6 สารเคมีกำจัดหนู ร้อยละ 44.8 และสารเคมีกำจัดยุงแมลงสาบและแมลงวัน ร้อยละ 38.3 ส่วนสารเคมีที่ใช้ในไร่นา มีการใช้ปุ๋ยเคมีมากที่สุด ร้อยละ 92.9 รองลงมา คือ ยาฆ่าหญ้า ร้อยละ 88.3 สารเคมีฆ่าแมลง ร้อยละ 76.6 และสารเคมีฆ่าหนูและศัตรูพืช(ปู และหอยเชอรี) ร้อยละ 44.1 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามการใช้สารเคมีในครัวเรือนและไร่นา

(n = 154)			
การใช้สารเคมีในครัวเรือนและไร่นา	จำนวน	ร้อยละ	
	(คน)		
การสารเคมีในบ้านเรือน^{1/}			
ไม่มีการใช้	2	1.3	
มีการใช้	152	98.7	
- สารเคมีกำจัดยุง แมลงสาบ และแมลงวัน	59	38.3	
- สารเคมีกำจัดหนู	69	44.8	
- น้ำยาเคมีทำความสะอาดพื้นห้องและห้องน้ำ	121	78.6	
- น้ำยาปรับผ้านุ่ม	130	84.4	
- น้ำยาล้างจาน	144	93.5	
- แชมพูสระผม	148	96.1	
การใช้สารเคมีในไร่นา^{2/}			
ไม่มีการใช้	2	1.3	
มีการใช้	152	98.7	
- สารเคมีฆ่าแมลง	118	76.6	
- ยาฆ่าหญ้า	136	88.3	
- ปุ๋ยเคมี	14	92.9	
- สารเคมีฆ่าหนูและศัตรูพืช เช่น ปู หอยเชอรี	68	44.2	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

^{1/} ประชาชนใช้สารเคมีในบ้านเรือนมากกว่าคนละ 1 อย่าง

^{2/} ประชาชนใช้สารเคมีในไร่นามากกว่าคนละ 1 อย่าง

กิจกรรมประจำวันของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งคือ การกำจัดของเสียในบ้านเรือนและไร่นา จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนกำจัดขยะโดยมีรถขยะมาเก็บให้ไปเป็นอาหารสัตว์สัตว์ ร้อยละ 63.6 ฝัง ร้อยละ 29.2 เผา ร้อยละ 9.1 และทิ้งตามกองขยะ ร้อยละ 5.2 ส่วนการกำจัดของเหลือในไร่นาปรากฏว่าประชาชนใช้ทำปุ๋ยพืชสด นำไปคลุมแปลงผักและแปลงยาสูบ ร้อยละ 81.8 เผา ร้อยละ 18.2 ใช้สารเคมี ร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามการกำจัดของเสียในบ้านเรือนและไร่

(n = 154)

การกำจัดของเสียในบ้านเรือนและไร่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การกำจัดของเสียภายในบ้านเรือน^{1/}		
ฝัง	46	29.9
เผา	14	9.1
ทิ้งตามกองขยะ	8	5.2
มีรถขยะมาเก็บ ให้นำไปเป็นอาหารของสัตว์	98	63.3
การกำจัดของเหลือใช้ในไร่นา^{2/}		
เผา	28	18.2
ใช้สารเคมี	2	1.3
ทำปุ๋ยพืชสด นำไปใช้คลุมแปลงผัก แปลงยาสูบ	126	81.8

^{1/} ประชาชนมีการกำจัดของเสียภายในบ้านเรือนมากกว่าคนละ 1 อย่าง

^{2/} ประชาชนมีการกำจัดของเหลือในไร่นามากกว่าคนละ 1 อย่าง

การใช้น้ำและการกำจัดน้ำเสียของประชาชนก็เป็นกิจกรรมประจำวันที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกกิจกรรมหนึ่ง จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนใช้น้ำประปาในบ้านเรือน ร้อยละ 93.5 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง และลำธาร) ร้อยละ 24.0 และใช้น้ำฝนเพียงร้อยละ 5.2 ส่วนการกำจัดน้ำเสียในบ้านเรือนปรากฏว่าประชาชนทิ้งน้ำเสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง และลำธาร) ร้อยละ 87.7 และทิ้งน้ำเสียลงในร่องระบายและหลุมที่ขุดไว้ ร้อยละ 12.3 สำหรับการใช้น้ำในไร่นาของประชาชนพบว่าประชาชนใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง และลำธาร) ร้อยละ 89.6 ใช้น้ำฝน ร้อยละ 20.8 และใช้น้ำชลประทาน ร้อยละ 1.3 ส่วนการกำจัดน้ำเสียในไร่นาพบว่าประชาชนปล่อยให้น้ำระเหยเองไปตามธรรมชาติ ร้อยละ 82.5 และสูบน้ำออกทิ้งในแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ 17.5 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามการใช้น้ำและการกำจัดน้ำเสีย

(n = 154)

การใช้น้ำและการกำจัดน้ำเสียของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การใช้น้ำในบ้านเรือน^{1/}		
น้ำประปา	144	93.5
น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง และลำธาร)	37	24.0
น้ำฝน	8	5.2
การกำจัดน้ำเสียในบ้านเรือน		
ทิ้งลงแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง และลำธาร)	135	87.7
ทิ้งลงในร่องระบายและหลุมที่ขุดไว้	19	12.3
การใช้น้ำในไร่นา^{2/}		
น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง และลำธาร)	138	89.6
น้ำฝน	32	20.8
น้ำชลประทาน	2	1.3
การกำจัดน้ำเสียในไร่นา		
ปล่อยให้ทิ้งไว้ให้ระเหยเองไปตามธรรมชาติ	127	82.5

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n = 154)		
การใช้น้ำและการกำจัดน้ำเสียของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สูบออกทิ้งในแหล่งน้ำธรรมชาติ	27	17.5

^{1/} ประชาชนใช้น้ำในบ้านเรือนมากกว่าคนละ 1 ประเภท

^{2/} ประชาชนใช้น้ำในไร่่นามากกว่าคนละ 1 ประเภท

การใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดินเป็นกิจกรรมของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผู้ใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดิน ร้อยละ 72.1 โดยมีผู้ใช้น้ำสกัดสารจุลินทรีย์ ร้อยละ 63.0 ใช้สาร พ.ด. ร้อยละ 23.4 และใช้ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยหมัก ร้อยละ 20.1 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดิน

(n = 154)		
การใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีการใช้	35	22.7
มีการใช้ ^{1/}	111	72.1
สาร พ.ด.	36	23.4
น้ำสกัดสารจุลินทรีย์	97	63.0
ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก	31	20.1

^{1/} ประชาชนมีการใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดินมากกว่าคนละ 1 ประเภท

การใช้เครื่องจักรทำการเกษตรของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการศึกษาพบว่ามีการใช้เครื่องจักร ร้อยละ 70.1 ซึ่งเป็นรถไถเดินตาม ร้อยละ 36.4 เครื่องตัดหญ้า ร้อยละ 15.6 เครื่องสูบน้ำ ร้อยละ 13.6 และรถแทรกเตอร์ ร้อยละ 4.5 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการใช้เครื่องจักรเพื่อทำการเกษตร

(n = 154)

การใช้เครื่องจักรเพื่อทำการเกษตรของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ใช้เครื่องจักร	46	29.9
ใช้เครื่องจักร	108	70.1
- รถไถเดินตาม	56	36.4
- เครื่องตัดหญ้า	24	15.6
- เครื่องสูบน้ำ	21	13.6
- รถแทรกเตอร์	7	4.5

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนเพื่อการปฏิบัติ การปฏิบัติ และการติดตามผลและประเมินผล

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนการปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ทั้งหมดร้อยละ 100.0 ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 47.4 ปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 43.5 และปีละ 3 ครั้ง ร้อยละ 9.1 ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดปีละ 1 ครั้ง และมากที่สุด ปีละ 3 ครั้ง เฉลี่ยมีส่วนร่วมด้านการปลูกป่าปีละ 1.61 ครั้ง ประชาชน มีส่วนร่วมการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ ร้อยละ 79.9 ส่วนประชาชนที่มีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนงานฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้ทำแนวกันไฟมีจำนวน ร้อยละ 79.2 โดยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมปีละ 1 ครั้งทั้งหมด ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด 0 ครั้ง/ปี มากที่สุด 1 ครั้ง/ปี เฉลี่ยมีส่วนร่วมปีละ 1 ครั้ง สำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมงานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์พบว่ามีจำนวนร้อยละ 76.6 ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 70.1 ปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 3.9 และปีละ 3 ครั้ง ร้อยละ 2.6 เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดปีละ 0 ครั้ง มากที่สุด 3 ครั้ง ซึ่งมีส่วนร่วมเฉลี่ยปีละ 1.11 ครั้ง ส่วนประชาชนที่มีส่วนร่วมในการวางแผนมีจำนวนร้อยละ 73.4 เท่ากับจำนวนประชาชนที่มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆ โดยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการฝึกอบรม ปีละ 1 ครั้งร้อยละ 63.7 และปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 9.7 ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดปีละ 0 ครั้ง มากที่สุดปีละ 2 ครั้ง เฉลี่ยมีส่วนร่วมปีละ 1.13 ครั้ง สำหรับการติดตามและประเมินและพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมร้อยละ 62.3 ส่วนการปฏิบัติตามแผนงานบำรุงและสร้างฝายต้นน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรมีผู้มี

ส่วนร่วมร้อยละ 60.4 โดยมีร่วมปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 55.2 และปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 5.2 โดยผู้ที่มีส่วนร่วมปฏิบัติงานน้อยที่สุดปีละ 0 ครั้ง มากที่สุดปีละ 2 ครั้งเฉลี่ยมีส่วนร่วมปีละ 1.08 ครั้ง อีกทั้งพบว่าประชาชนที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนเกี่ยวกับการลาดตระเวนป้องกันไฟป่ามีจำนวนร้อยละ 55.2 โดยเป็นผู้มีส่วนร่วมปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 53.9 และปีละ 2 ครั้งร้อยละ 1.3 ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ปีละ 0 ครั้ง มากที่สุด 2 ครั้ง เฉลี่ยมีส่วนร่วมปีละ 1.02 ครั้ง (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อ
การวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามและ
ประเมินผล

(n = 154)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน		
กำหนดแนวทางปฏิบัติ		
ไม่ร่วม	31	20.1
ร่วม	123	79.9
การวางแผน		
ไม่ร่วม	41	26.6
ร่วม	113	73.4
การปฏิบัติตามแผน - ปลูกล้าเพื่อ อนุรักษ์ป่าไม้ (ครั้ง/ปี)^{1/}		
ไม่ร่วม	-	-
ร่วม	154	100.0
1	73	47.4
2	67	43.5
3	14	9.1

ตารางที่ 12 (ต่อ)

		(n = 154)	
การมีส่วนร่วมของประชาชน		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การปฏิบัติตามแผน - งานฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้			
งานทำแนวกันไฟ (ครั้ง/ปี) ^{2/}			
	ไม่ร่วม	32	20.8
	ร่วม	122	79.2
1		122	79.2
การปฏิบัติตามแผน - งานลาดตระเวนป้องกันไฟป่า			
ของพื้นที่ชุมชน (ครั้ง/ปี) ^{3/}			
	ไม่ร่วม	69	44.8
	ร่วม	85	55.2
1		83	53.9
2		2	1.3
การปฏิบัติตามแผน - งานบำรุงและสร้างฝายต้นน้ำเพื่อกักน้ำไว้			
ใช้เพื่อการเกษตร (ครั้ง/ปี) ^{4/}			
	ไม่ร่วม	61	39.6
	ร่วม	93	60.4
1		85	55.2
2		8	5.2
งานฝึกอบรม - ฝึกอบรมหลักสูตร			
อาชีพนอกการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ (ครั้ง/ปี) ^{5/}			
	ไม่ร่วม	36	23.4
	ร่วม	118	76.6

ตารางที่ 12 (ต่อ)

(n = 154)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	108	70.1
2	6	3.9
3	4	2.6
งานฝึกอบรม - ฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆ (ครั้ง/ปี)^{6/}		
ไม่ร่วม	41	26.6
ร่วม	113	73.4
1	98	63.7
2	15	9.7
การติดตามและประเมินผล		
ไม่ร่วม	58	37.7
ร่วม	96	62.3

^{1/} ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน – ปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ น้อยที่สุด 0 ครั้ง/ปี มากที่สุด 3 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 1.61 ครั้ง/ปี

^{2/} ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน – งานฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้งานทำแนวกันไฟ น้อยที่สุด 0 ครั้ง/ปี มากที่สุด 1 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 1 ครั้ง/ปี

^{3/} ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน – งานลาดตระเวนป้องกันไฟป่าของพื้นที่ชุมชน น้อยที่สุด 0 ครั้ง/ปี มากที่สุด 2 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 1.02 ครั้ง/ปี

^{4/} ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน – งานบำรุงและสร้างฝายต้นน้ำเพื่อกักน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร น้อยที่สุด 0 ครั้ง/ปี มากที่สุด 2 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 1.08 ครั้ง/ปี

^{5/} ประชาชนมีส่วนร่วมงานฝึกอบรม – หลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ น้อยที่สุด 0 ครั้ง/ปี มากที่สุด 3 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 1.11 ครั้ง/ปี

^{6/} ประชาชนมีส่วนร่วมงานฝึกอบรม – หลักสูตรอื่นๆ น้อยที่สุด 0 ครั้ง/ปี มากที่สุด 2 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 1.13 ครั้ง/ปี

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ประชาชนของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของโครงการการจัดการลุ่มน้ำน่านต้นบน มีรายละเอียดดังนี้

ปัญหา

1. ปัญหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ

1.1 หน่วยราชการและหมู่บ้านพื้นที่ข้างๆไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีความแตกต่างกันของเชื้อชาติ การศึกษา การประกอบอาชีพ เช่น ในพื้นที่สูงชาวเขาส่วนใหญ่ฟันยาฆ่าแมลงในสวนลิ้นจี่ฝนตกมักจะไหลตามแม่น้ำลงสู่หมู่บ้านปลายน้ำ การลักลอบตัดไม้จากคนในหมู่บ้านข้าง

1.2 เปลี่ยนคณะกรรมการของหมู่บ้านจากชุดเดิมไปสู่ชุดใหม่ไม่มีการต่อการทำงานบางงานจึงล้มเลิกไป แม้กระทั่งคณะกรรมการไม่มีความเข้าใจปัญหาที่แท้จริง

1.3 ชาวบ้านไม่มีเวลาร่วมประชุมวิเคราะห์ปัญหา ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

2. ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผน

2.1 การวางแผนในการปฏิบัติต้องมีความเข้าใจร่วมปฏิบัติจากหมู่บ้านข้างๆด้วย

2.2 การประสานงานมีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง

2.3 อยากให้เป็นความต้องการของชาวบ้านด้วย

3. ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผน

3.1 มีคนนอกพื้นที่เข้ามาบุกรุกพื้นที่ป่า และลักลอบทำไร่

3.2 เขตป่าไม่ชัดเจนจะทับกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน

3.3 ไม่มีเวลาเข้าร่วม เวลาฝึกอบรมตรงกับเวลาทำงาน

3.4 หลักสูตรที่มาฝึกอบรมไม่ตรงความต้องการและอยากให้หลักสูตรมากขึ้น จัด

บ่อยๆ

3.5 อยากให้มีการอบรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

3.6 ไฟป่าลามจากการเผาไร่ลามมาจากพื้นที่อื่น

4. ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล

4.1 ชาวบ้านมักไม่ทราบการปฏิบัติงานว่าทำอะไรไปบ้าง

4.2 ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะทำ เช่น วัน เวลา สถานที่ ไม่ละเอียด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ

1.1 การประชุมควรมีการประชุมร่วมจากหมู่บ้านข้างๆ มีข้อตกลง ประสานความร่วมมือ และมีส่วนราชการช่วยในการประชาสัมพันธ์ด้วย

1.2 คณะกรรมการควรมีประสบการณ์การทำงานจะได้เข้าใจปัญหาของชาวบ้านที่แท้จริง

1.3 เวลาการประชุมควรเป็นเวลาที่เหมาะสมและแจ้งล่วงหน้าในทราบหลายๆวัน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผน

2.1 ให้อาศัยปัญหาที่ชาวบ้านประสบมาเป็นตัวสาเหตุให้การแก้ปัญหาวางแผนที่แท้จริง

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผน

3.1 การประชุมต้องมีการร่วมประชุมจากผู้นำจากหมู่บ้านพื้นที่ใกล้เคียงด้วย หรือมีหน่วยงานประสานความร่วมมือ

3.2 ควรมีหน่วยงานอื่นๆมาร่วมฝึกอบรมด้วย จะได้มีเงินทุน และหลักสูตรที่มากขึ้นตรงความต้องการของชุมชนมากขึ้น

3.3 เจ้าหน้าที่ป่าไม้และคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมมือแบ่งเขตพื้นที่ป่าให้ชัดเจน

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล

4.1 ควรจะมีการสรุปในแต่ละเดือนหรือรอบปีที่ผ่านมาว่าทำกิจกรรมอะไรบ้าง

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามและประเมินผล

(n = 154)		
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนด แนวทางปฏิบัติ		
ปัญหา		
ไม่มี	140	90.9
มี ประชาชนไม่มีเวลาร่วมประชุม คณะกรรมการหมู่บ้านไม่เข้าใจ ปัญหาแท้จริงของประชาชน หมู่บ้านใกล้เคียงไม่ให้ความร่วมมือ	14	9.1
ข้อเสนอแนะ		
ไม่มี	148	96.1
มี ควรเลือกเวลาประชุมที่เหมาะสม คณะกรรมการหมู่บ้านควรมีประสบการณ์ ควรมีการประชุมร่วมมือกับหมู่บ้านใกล้เคียง	6	3.9
การวางแผน		
ปัญหา		
ไม่มี	154	100.0
มี	-	-
ข้อเสนอแนะ		
ไม่มี	145	94.2
มี ควรมีรายงานหรือหลักฐานการประชุมที่ชัดเจน	9	5.8

ตารางที่ 15 (ต่อ)

(n = 154)		
ปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การปฏิบัติตามแผน		
ปัญหา		
ไม่มี	119	77.3
มี	35	22.7
ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม		
หลักสูตรอบรมไม่ตรงตามต้องการ		
เขตป่าไม่ชัดเจน เอกสารสิทธิที่ทำกิน คนนอกพื้นที่บุกรุกป่า		
ข้อเสนอแนะ		
ไม่มี	106	68.8
มี	48	31.2
ควรมีหน่วยงานอื่นๆร่วมทำ		
การอบรมให้ตรงกับความต้องการ		
ควรมีข้อมูลชี้ชัดเจนเรื่องเขตทำกิน กับพื้นที่ป่าสงวน		
ควรมีการนำข้อตกลงจากการประชุม ร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียงมาปฏิบัติ		
การติดตามผลประเมินผล		
ปัญหา		
ไม่มี	154	100.0
มี	-	-
ข้อเสนอแนะ		
ไม่มี	154	100.0
มี	-	-

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน จะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏผลตามตารางที่ 14 ดังต่อไปนี้

1.1 ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=24.772$)

1.2 ประชาชนที่ได้รับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=16.294$)

1.3 ประชาชนที่มีการศึกษาสูงมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=10.997$)

1.4 ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2= 5.725$)

1.5 ประชาชนที่เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัวการได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ด้านการเกษตร ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม และการได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ด้านการเกษตรแตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ
ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับ
เจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	101	21	3.107
หญิง ($n_2 = 32$)	22	10	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	53	13	0.013
อายุมาก ($n_2 = 88$)	70	18	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	89	31	10.997*
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	34	0	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	59	12	0.854
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_1 = 83$)	64	19	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	123	27	16.294*
ไม่ติดต่อ ($n_1 = 4$)	0	4	

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 124)	97	27	1.070
ไม่ได้รับ (n ₂ = 30)	26	4	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 93)	78	15	2.337
ไม่ได้รับ (n ₂ = 61)	45	16	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 144)	115	29	0.000
ไม่ได้รับ (n ₂ = 10)	8	2	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 98)	84	14	5.725*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 56)	39	17	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 154)	123	31	—

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน		χ^2
	รวม	ไม่รวม	
	(คน)	(คน)	
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	0	-
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 154)	123	25	24.772*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	6	

$$\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$$

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างแตกต่างกันจะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏผลตามตารางที่ 15 ดังนี้คือ

2.1 ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=23.651$)

2.2 ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=18.099$)

2.3 ประชาชนที่มีการศึกษาสูงมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=15.166$)

2.4 ประชาชนที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่มีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกับประชาชนที่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=11.903$)

2.5 ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=5.786$)

2.6 ประชาชนที่มีผลจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกับประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=4.527$)

2.7 ประชาชนที่มีอายุน้อยมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2= 4.17$)

2.8 แต่ประชาชนที่มีเพศ มีการได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ในด้านการเกษตร มีการได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านการเกษตรและมีได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ทางการเกษตรแตกต่างกันไม่มีผลทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญอย่างมีทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การวางแผน		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	91	31	0.020
หญิง ($n_2 = 32$)	22	10	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	53	13	4.158*
อายุมาก ($n_2 = 88$)	60	28	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	79	41	15.116*
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	34	0	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	57	14	4.527*
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	56	27	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	113	37	11.903*
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	0	4	

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การวางแผน		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ ($n_1=124$)	89	35	0.627
ไม่ได้รับ ($n_2=30$)	24	6	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ ($n_1=93$)	74	19	5.786*
ไม่ได้รับ ($n_2=61$)	39	22	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ ($n_1=144$)	107	37	1.154
ไม่ได้รับ ($n_2=10$)	6	4	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ ($n_1=98$)	84	14	23.651*
ไม่ได้รับ ($n_2=56$)	29	27	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ ($n_1=154$)	113	41	

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การวางแผน		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	0	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 148)	113	35	18.099*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 6)	0	6	

$\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ของประชาชนแตกต่างกันจะมีผลทำให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนต่างๆ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏผลดังต่อไปนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนปลูกป่า พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ แตกต่างกันมีผลทำให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน-ปลูกป่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (ตารางที่ 16)

3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน-ทำแนวกันไฟ ดังผลในตารางที่ 17 คือ

3.2.1 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน – ทำเนวกันไฟ แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($\chi^2 = 11.455$)

3.2.2 ประชาชนที่เป็นเพศชายมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน – ทำเนวกันไฟ แตกต่างกับประชาชนที่เป็นเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($\chi^2 = 4.536$)

3.2.3 แต่ประชาชนที่มีอายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัวการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ในด้านการเกษตรและด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม การได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านการเกษตรและด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันถ้ามีผลทำให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – ทำเนวกันไฟ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน - ลาดตระเวน ดังผลในตารางที่ 18 คือ

3.3.1 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน – ลาดตระเวน แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($\chi^2 = 19.261$)

3.3.2 ประชาชนที่มีได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน- ลาดตระเวนแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($\chi^2 = 13.504$)

3.3.3 แต่ประชาชนที่มีเพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ – ด้านการเกษตรและด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม การได้รับข่าวสารทางวิทยุ – ด้านเกษตร การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ – ด้านเกษตรและด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันมีผลทำให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – ลาดตระเวน ไม่แตกต่างกันวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน - บำรุงสร้างฝาย ดังผลในตารางที่ 19 คือ

3.4.1 ประชาชนที่มีการศึกษาสูงมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน-บำรุงฝาย แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาดำดั่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($\chi^2 = 8.799$)

3.4.2 ประชาชนที่มีได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านการเกษตร มีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน-บำรุงฝายแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($\chi^2 = 7.293$)

3.4.3 ประชาชนที่มีได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน-บำรุงฝายแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($\chi^2 = 7.170$)

3.4.4 แต่ประชาชนที่มีเพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ด้านการเกษตรและด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ – ด้านการเกษตร และด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีผลทำให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – บำรุงสร้างฝาย ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – งานฝึกรอบมหลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ดังผลในตารางที่ 20 พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ แตกต่างกันมีผลทำให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน - งานฝึกรอบมหลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – งานฝึกรอบมหลักสูตรอื่นๆ ดังผลมณฑลตารางที่ 21

3.6.1 ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก มีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆ แตกต่างกับประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2 = 8.354$)

3.6.2 ประชาชนที่มีได้รับข่าวสารทางวิทยุ - ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆ แตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2 = 7.223$)

3.6.3 แต่ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ – ด้านการเกษตร และด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม การได้รับข่าวสารทางวิทยุ – ด้านการเกษตรการได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ – ด้านการเกษตร และด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันมีผลทำให้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – ปลุกป่าที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – ปลุกป่า		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	122	0	-
หญิง ($n_2 = 32$)	32	0	-
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	66	0	-
อายุมาก ($n_2 = 88$)	88	0	-
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	120	0	-
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	34	0	-
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	71	0	-
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	83	0	-
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	150	0	-
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	4	0	-

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – ปลุกป่า		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ ($n_1=124$)	124	0	-
ไม่ได้รับ ($n_2=30$)	30	0	-
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ ($n_1=93$)	93	0	-
ไม่ได้รับ ($n_2=61$)	61	0	-
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ ($n_1=144$)	144	0	-
ไม่ได้รับ ($n_2=10$)	10	0	-
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ ($n_1=98$)	98	0	-
ไม่ได้รับ ($n_2=56$)	56	0	-
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ ($n_1=154$)	154	0	-

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – ปลุกป่า		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	0	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 148)	148	0	-
ไม่ได้รับ (n ₂ = 6)	6	0	

 $\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – ทำเนวกันไฟที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับ ข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – เนวกันไฟ		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	101	21	4.536*
หญิง ($n_2 = 32$)	21	11	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	55	11	1.187
อายุมาก ($n_2 = 88$)	67	21	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	88	32	11.455*
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	34	0	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	58	13	0.488
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	64	19	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	120	30	2.130
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	2	2	

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – แนวกันไฟ		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 124)	96	28	1.255
ไม่ได้รับ (n ₂ = 30)	26	4	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 93)	76	17	0.891
ไม่ได้รับ (n ₂ = 61)	46	15	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 144)	112	32	2.805
ไม่ได้รับ (n ₂ = 10)	10	0	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 98)	82	16	3.246
ไม่ได้รับ (n ₂ = 56)	40	16	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 154)	122	32	-

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – แนวกันไฟ		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	-	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 148)	118	30	0.589
ไม่ได้รับ (n ₂ = 6)	4	2	

 $\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – ลาดตระเวนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับ ข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – ลาดตระเวน		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	72	50	3.467
หญิง ($n_2 = 32$)	13	19	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	38	28	0.265
อายุมาก ($n_2 = 88$)	47	41	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	55	65	19.261*
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	30	4	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	40	31	0.070
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	45	38	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	83	67	0.045
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	2	2	

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – ลาดตระเวน		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 124)	65	59	1.983
ไม่ได้รับ (n ₂ = 30)	20	10	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 93)	51	42	0.012
ไม่ได้รับ (n ₂ = 61)	34	27	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 144)	81	63	0.998
ไม่ได้รับ (n ₂ = 10)	4	6	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 98)	65	33	13.504*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 56)	20	36	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 154)	85	69	-

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – ลาดตระเวน		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	0	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 148)	81	67	0.332
ไม่ได้รับ (n ₂ = 6)	4	2	

 $\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – บำรุงสร้างฝายที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับ ข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – บำรุงสร้างฝาย		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	78	44	3.084
หญิง ($n_2 = 32$)	15	17	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	37	29	0.905
อายุมาก ($n_2 = 88$)	56	32	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	65	55	8.799*
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	28	6	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	41	30	0.385
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	52	31	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	91	59	0.185
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	2	2	

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – บำรุงสร้างฝาย		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 124)	76	48	0.216
ไม่ได้รับ (n ₂ = 30)	17	13	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 93)	56	37	0.003
ไม่ได้รับ (n ₂ = 61)	37	24	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 144)	91	53	7.293*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 10)	2	8	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 98)	67	31	7.170*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 56)	26	30	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 154)	93	61	-

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – บำรุงสร้างฝาย		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
ไม่ได้รับ ($n_2 = 0$)	0	0	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ ($n_1 = 148$)	89	59	0.103
ไม่ได้รับ ($n_2 = 6$)	4	2	

 $\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพ
นอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกใน
ครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรม หลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตร เพื่อการอนุรักษ์		χ^2
	รวม	ไม่รวม	
	(คน)	(คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	97	25	2.728
หญิง ($n_2 = 32$)	21	11	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	53	13	0.873
อายุมาก ($n_2 = 84$)	65	23	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	93	27	0.233
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	25	9	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	58	13	1.888
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	60	23	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	114	36	1.253
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	4	0	

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรม หลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตร เพื่อการอนุรักษ์		χ^2
	รวม	ไม่รวม	
	(คน)	(คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 124)	96	28	0.225
ไม่ได้รับ (n ₂ = 30)	22	8	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 93)	68	25	1.610
ไม่ได้รับ (n ₂ = 61)	50	11	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 144)	108	36	3.263
ไม่ได้รับ (n ₂ = 10)	10	0	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 98)	73	25	0.685
ไม่ได้รับ (n ₂ = 56)	45	11	

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรม หลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตร เพื่อการอนุรักษ์		χ^2
	รวม	ไม่รวม	
	(คน)	(คน)	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ ($n_1=154$)	118	36	-
ไม่ได้รับ ($n_2=0$)	0	0	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ ($n_1=148$)	112	36	1.905
ไม่ได้รับ ($n_2=6$)	6	0	

 $\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรม หลักสูตรอื่นๆ		χ^2
	รวม	ไม่รวม	
	(คน)	(คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	90	32	0.047
หญิง ($n_2 = 32$)	23	9	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	50	16	0.335
อายุมาก ($n_2 = 88$)	63	25	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	92	28	3.012
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	21	13	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	60	11	8.354*
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	53	30	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	109	41	1.490
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	4	0	

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรม		χ^2
	หลักสูตรอื่นๆ		
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 124)	91	33	0.000
ไม่ได้รับ (n ₂ = 30)	22	8	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 93)	67	26	0.214
ไม่ได้รับ (n ₂ = 61)	46	15	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 144)	105	39	0.240
ไม่ได้รับ (n ₂ = 10)	8	2	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 98)	77	19	7.223*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 56)	36	22	

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การปฏิบัติตามแผน – งานฝึกอบรม		χ^2
	หลักสูตรอื่นๆ		
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 154)	113	41	-
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	0	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 148)	107	41	2.265
ไม่ได้รับ (n ₂ = 6)	6	0	

$\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่และการรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ของประชาชน แตกต่างกัน จะมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏผลตามตารางที่ 22 ดังต่อไปนี้

4.1 ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุ – ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2 = 26.568$)

4.2 ประชาชนที่มีการศึกษาสูงมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2 = 12.465$)

4.3 ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกับประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=10.560$)

4.4 ประชาชนที่เป็นเพศชาย มีผลทำให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกับประชาชนที่เป็นเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=8.111$)

4.5 ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ – ด้านการเกษตรมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ในด้านดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=4.951$)

4.6 ประชาชนที่อายุน้อยมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2=3.874$)

4.7 แต่ประชาชนที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ – ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม การได้รับข่าวสารทางวิทยุ – ด้านการเกษตร การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ – ด้านการเกษตรและด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันไม่มีผลทำให้ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และการได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกัน

ปัจจัยพื้นฐาน	การติดตามและประเมินผล		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
เพศ			
ชาย ($n_1 = 122$)	83	39	8.111*
หญิง ($n_2 = 32$)	13	19	
อายุ			
อายุน้อย ($n_1 = 66$)	47	19	3.874*
อายุมาก ($n_2 = 88$)	49	39	
ระดับการศึกษา			
การศึกษาต่ำ ($n_1 = 120$)	66	54	12.465*
การศึกษาสูง ($n_2 = 34$)	30	4	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
จำนวนสมาชิกครอบครัวน้อย ($n_1 = 71$)	54	17	10.560*
จำนวนสมาชิกครอบครัวมาก ($n_2 = 83$)	42	41	
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่			
ติดต่อ ($n_1 = 150$)	92	58	2.481
ไม่ติดต่อ ($n_2 = 4$)	4	0	

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การติดตามและประเมินผล		χ^2
	รวม (คน)	ไม่รวม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 124)	72	52	4.951*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 30)	24	6	
การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 93)	62	31	1.874
ไม่ได้รับ (n ₂ = 61)	34	27	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 144)	90	54	0.025
ไม่ได้รับ (n ₂ = 10)	6	4	
การได้รับข่าวสารทางวิทยุ			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 98)	76	22	26.568*
ไม่ได้รับ (n ₂ = 56)	20	36	

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	การติดตามและประเมินผล		χ^2
	ร่วม (คน)	ไม่ร่วม (คน)	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านการเกษตร			
ได้รับ (n ₁ = 154)	96	58	-
ไม่ได้รับ (n ₂ = 0)	0	0	
การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์			
ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม			
ได้รับ (n ₁ = 148)	90	58	3.772
ไม่ได้รับ (n ₂ = 6)	6	0	

$$\chi^2_{.05} \text{ df } 1 = 3.841$$

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษาโครงการจัดการคู่มือน้ำน่านตอนบน หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหมน จังหวัดน่าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารและปัจจัยเกี่ยวกับพื้นฐานส่วนบุคคล ดังนี้คือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร สำหรับลักษณะการรับข่าวสารของประชาชนที่ทำการศึกษา ประกอบด้วยการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของโครงการ ฯ และการรับข่าวสารจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งได้พบว่าประชาชนที่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของโครงการ ฯ และผู้ที่ได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ นั้น ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบางกิจกรรมแตกต่างกับประชาชนที่ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของโครงการ ฯ และไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังต่อไปนี้

1.1 ในการศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด จำนวน 154 คน ได้พบว่าประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์มีจำนวนถึงร้อยละ 96.10 (148 คน) ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าทั้งหมด รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้รับข่าวสารร้อยละ 2.60 (6 คน) ซึ่งอาจเป็นเพราะการปลูกป่าเป็นกิจกรรมหลักของโครงการฯ เพื่อปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำที่ได้มีการกำหนดพื้นที่ที่ต้องมีการปลูกป่า จากการรับข่าวสารทางโทรทัศน์ จึงทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกป่าต้นน้ำ ซึ่งได้มีส่วนร่วมอย่างพร้อมเพรียง ส่วนกิจกรรมอื่นที่ประชาชนที่ได้รับข่าวสารด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมได้มีส่วนร่วมปฏิบัติ รองลงมาคือ การปฏิบัติตามแผน — แนวกันไฟ มีผู้ร่วมปฏิบัติร้อยละ 76.62 งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ 72.73 งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ ร้อยละ 69.48 จะเห็นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนที่รับข่าวสารทางโทรทัศน์ได้มีส่วนร่วมน้อยกว่า กิจกรรมการปลูกป่า ซึ่งอาจเป็นเพราะกิจกรรมอย่างอื่นเป็นกิจกรรมที่ประชาชนบางคนสามารถร่วมปฏิบัติได้ เพราะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม ได้แก่ การทำแนวกันไฟและการลาดตระเวน เป็นต้น แต่กิจกรรมที่ประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ได้มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือการวางแผน ($\chi^2=18.099$) และการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน ($\chi^2=24.772$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมดังกล่าวไม่จำเป็นที่ประชาชนผู้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ — ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดต้องมีส่วนร่วม เพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ต้องช่วยกันดำเนินการ เพื่อให้ได้แผนที่ถูกต้องและเหมาะสม อันจะเป็นสิ่งที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในอนาคต

1.2 จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุ — ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มีจำนวนร้อยละ (98 คน) ของประชาชนที่ทำการศึกษาทั้งหมด 154 คน ปรากฏว่าประชาชนที่รับข่าวสารทางวิทยุ — ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ทั้งหมดได้ร่วมกิจกรรมการปลูกป่าทั้งหมด รองลงมาเป็นผู้มีส่วนร่วมกิจกรรมทำแนวกันไฟร้อยละ 53.25 งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ ร้อยละ 50.00 งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ ร้อยละ 47.40 การบำรุงสร้างฝาย ร้อยละ 43.51 และลาดตระเวน ร้อยละ 42.21 จะเห็นได้ว่าประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุ — ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ได้มีส่วนร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเหมาะสมสำหรับประชาชนบางคนที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ได้แก่ การบำรุงฝายและการลาดตระเวน ส่วนกิจกรรมที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้มากกว่า เพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องมีความรู้ ความสามารถเฉพาะ คือ การร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับแนวกันไฟ และงานฝึกอบรมหลักสูตร

อาชีพนอกภาคเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนที่รับข่าวสารทางวิทยุ—ด้านป่าและสิ่งแวดล้อม ที่ร่วมกิจกรรมการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อการวางแผน ร้อยละ 50.65 การวางแผน ร้อยละ 48.05 และการติดตามและประเมินผลร้อยละ 40.26 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมทั้งสามนี้เป็นกิจกรรมประชาชนที่รับข่าวสารทางวิทยุ—ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมด้วย แต่แตกต่างกัน โดยมีส่วนร่วมการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อการวางแผนและการวางแผนใกล้เคียง เพราะเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน แต่การติดตามและประเมินผลประชาชน มีส่วนร่วมน้อยกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องทำหลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว อันเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนอาจไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมเท่ากับการเริ่มต้นโครงการ ฯ

นอกจากนี้ยังได้พบว่าประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุ—ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมและผู้ที่ไม่ได้รับข่าวสารทางวิทยุ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกี่ยวกับ การติดตามและประเมินผล ($\chi^2=26.568$) การวางแผน ($\chi^2=23.651$) และการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน ($\chi^2=5.725$) การปฏิบัติตามแผนการลาดตระเวน ($\chi^2=13.504$) การบำรุงสร้างฝาย ($\chi^2=7.170$) และการฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ ($\chi^2=7.223$) จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวของประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางวิทยุ—ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะเป็นกิจกรรมที่ประชาชนที่จะร่วมกิจกรรมนั้น จำเป็นต้องได้รับข่าวสารทางวิทยุ—ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์ต่อโครงการ ฯ อย่างแท้จริง

1.3 จากการศึกษาการมีส่วนร่วมกิจกรรมของประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์—ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 60.39 (93 คน) ของประชาชนที่ทำการศึกษาทั้งหมด จำนวน 154 คน ได้พบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมหลักที่สำคัญของผู้ที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์—ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คือ มีผู้ร่วมกิจกรรมการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน ร้อยละ 50.65 การวางแผนร้อยละ 48.05 และการติดตามและประเมินผลเพียงร้อยละ 40.26 ส่วนการปฏิบัติตามแผนของประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ก็ได้พบว่ามีผู้ร่วมการปลูกป่าทั้งหมดร้อยละ 60.39 ทำแนวกันไฟร้อยละ 49.35 งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ ร้อยละ 44.81 งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ 44.16 บำรุงสร้างฝายร้อยละ 36.36 และลาดตระเวนร้อยละ 33.12 จะเห็นได้ว่าประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์—ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารทาง

โทรทัศน์และวิทยุ ซึ่งอาจเป็น เพราะสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ค่อนข้างจำกัดด้วยการคมนาคมและการอ่านออกเขียนได้ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ได้พบว่าประชาชนที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ — ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงอย่างเดียว ($\chi^2=5.786$) ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ที่ร่วมการวางแผนที่ได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ — ด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม นั้น ได้ข้อมูลที่เป็นพื้นฐานการวางแผนที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นประโยชน์ในการร่วมการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้รับการติดต่อจากกับเจ้าหน้าที่มีจำนวนมากถึงร้อยละ 97.40 (150 คน) ของประชาชนที่ทำการศึกษาทั้งหมด จำนวน 154 คน ซึ่งได้พบว่าประชาชนได้รับการติดต่อจากกับเจ้าหน้าที่ได้ร่วมกิจกรรมหลักที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน ร้อยละ 79.87 การวางแผนร้อยละ 73.38 และการติดตามและประเมินผล ร้อยละ 59.74 จะเห็นได้ว่าประชาชนที่มีการศึกษาที่ได้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากกว่าประชาชนที่รับข่าวสารจากสื่อประเภทวิทยุและหนังสือพิมพ์ แต่ใกล้เคียงสื่อโทรทัศน์ ซึ่งอาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ สามารถติดต่อกับประชาชนได้สะดวก และสามารถให้ข้อมูลแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและครบถ้วน ส่วนการร่วมการปฏิบัติตามแผนการปลูกป่ามีผู้ร่วมร้อยละ 97.40 ซึ่งเป็นผู้ได้รับการติดต่อจากกับเจ้าหน้าที่ทั้งหมด รองลงมา คือ มีผู้ร่วมปฏิบัติตามแผน — แนวกันไฟ ร้อยละ 77.92 งานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ ร้อยละ 70.78 บำรุงสร้างฝาย ร้อยละ 59.09 และลาดตระเวนร้อยละ 53.90 แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่ได้รับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เป็นผู้ที่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ได้เป็นอย่างดีและทำให้โครงการ ฯ ประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2. ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นฐานส่วนบุคคล ประชาชนที่ทำการศึกษามีปัจจัยส่วนบุคคลที่พิจารณาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งแต่ละปัจจัยได้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศ แบ่งเป็น ชาย และหญิง ส่วนอายุแบ่งเป็นอายุน้อย (อายุน้อยกว่า 46.7 ปี) และอายุมาก (อายุ 46.7 ปี และมากกว่า) ระดับศึกษาน้อย (ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ระดับการศึกษามาก (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย (จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน และน้อยกว่า) และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก (จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนและ

มากกว่า) ซึ่งได้พบว่าประชาชนที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลแตกต่างกันได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบางกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้คือ

2.1 จากผลการศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับพื้นฐานส่วนบุคคลระดับการศึกษา พบว่าประชากรที่มีการศึกษามีจำนวน ร้อยละ 77.92 (120 คน) ของประชาชนที่ทำการศึกษาทั้งหมด 154 คน ส่วนผู้ที่มีการศึกษามากมีเพียงร้อยละ 20.78 (40 คน) สำหรับการพิสูจน์สมมติฐานปรากฏว่า ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลักที่สำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน ($\chi^2=10.997$) การวางแผน ($\chi^2=15.116$) และการติดตามและประเมินผล ($\chi^2=12.465$) แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมดังกล่าวแตกต่างกัน เพราะผู้ที่มีการศึกษามากก็จะมีความรู้ ความเข้าใจและความสำนึกในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติว่า มีความสำคัญของชุมชนและท้องถิ่นของตนอย่างมาก จึงเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผน คือ การลาดตระเวน ($\chi^2=19.261$) แนวนกัไฟฟ้า ($\chi^2=11.455$) และบำรุงสร้างฝาย ($\chi^2=8.799$) ซึ่งผู้ที่มีการศึกษามากก็ได้มีการร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงพยายามให้ความร่วมมือเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ได้พบว่าการมีส่วนร่วมกิจกรรมบางประการของประชาชนที่มีการศึกษาน้อยและการศึกษามากที่ไม่แตกต่างกัน คือ การปฏิบัติตามแผน – ปลุกป่า งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ และงานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะกิจกรรมการปลูกป่านั้นเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่มีความรู้น้อยและความรู้มากทุกคน จึงได้มีการร่วมกิจกรรมที่ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่ทำการศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาของตนเองไม่แตกต่างกัน

2.2 สำหรับผลการศึกษาการมีส่วนร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันพบว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากหรือน้อย มีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติตามแผนงานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ และการติดตามและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่า $\chi^2 = 4.527, 8.354$ และ 10.560 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวแตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยสามารถจัดเวรไปร่วมกิจกรรมได้มากกว่าและอาจเป็นเพราะเป็น

สมาชิกที่มีอายุน้อย และมีระดับการศึกษาสูง จึงมีการร่วมทั้ง 2 กิจกรรมนั้นมากกว่า แต่จากผลการศึกษาได้พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกันกลับมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ คือ การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน การปฏิบัติตามแผน – ปลูกป่า แนวกันไฟ ลาดตระเวน บำรุงสร้างฝาย และการฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนทั้ง 2 กลุ่ม จำเป็นต้องร่วมกิจกรรมดังกล่าวอย่างพร้อมเพรียงกัน เพราะเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนโดยตรง

2.3 ส่วนการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนที่เพศแตกต่างกัน ปรากฏว่า กิจกรรมที่ประชาชนเพศชายและหญิง แตกต่างก็มีเพียง 2 กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การติดตามและประเมินผล ($\chi^2=8.111$) และการปฏิบัติตามแผน – แนวกันไฟ ($\chi^2=4.536$) ซึ่งอาจเป็นเพราะกิจกรรมทั้งสองเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเพศชายมีความสามารถในการปฏิบัติได้ดีกว่าเพศหญิงแต่กิจกรรมอย่างอื่น ปรากฏว่า ประชาชนทั้งสองเพศมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน คือ การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน การปฏิบัติตามแผน – ปลูกป่า แนวกันไฟ ลาดตระเวน บำรุงสร้างฝาย งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคเกษตรเพื่อการอนุรักษ์และงานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ แสดงว่าประชาชนที่ทำการศึกษทั้งเพศหญิงและชายต่างก็มีความรู้ความสามารถในกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน

2.4 สำหรับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน พบว่าอายุเฉลี่ยของประชาชนที่ทำการศึกษาค่อนข้างสูงถึง 46.7 ปี ประชาชนที่มีอายุน้อย ก็คือ ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 46.7 ปี จนถึง 31 ปี ซึ่งเป็นอายุของผู้ที่มีอายุน้อยที่สุด และผู้ที่มีอายุมากคือ ผู้ที่มีอายุ 46.7 ปี จนถึง 74 ปี ซึ่งเป็นอายุของผู้ที่มีอายุมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่ทำการศึกษาล้วนเป็นประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่มีความรับผิดชอบได้ดี จึงทำให้ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีการร่วมกิจกรรมส่วนมากไม่แตกต่างกัน คือ การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน การปฏิบัติตามแผน-ปลูกป่า แนวกันไฟ ลาดตระเวน บำรุงสร้างฝาย งานฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์และงานฝึกอบรมหลักสูตรอื่น ๆ แต่กิจกรรมที่ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีเพียง 2 กิจกรรม คือ การวางแผน ($\chi^2=4.158$) และการติดตามและประเมินผล ($\chi^2=3.874$) ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ที่มีอายุน้อยมีความกระตือรือร้น และความรู้ความสามารถในการร่วมกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก เพราะผู้ที่มีอายุน้อย อาจมีความคิดเห็นและความตั้งใจที่จะช่วยกิจกรรม เพราะมีพลังทางร่างกายและจิตใจสูงกว่า

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน หน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหม่น จังหวัดน่าน ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 154 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าไคสแควร์ ที่ระดับความสำคัญ .05 มีผลการวิจัยสรุปดังนี้

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ของหน่วยจัดการต้นน้ำน้ำแหม่น จังหวัดน่าน ประชาชนเป็นเพศชายร้อยละ 79.2 เป็นผู้มีอายุ 46 – 50 ปี มากที่สุด ร้อยละ 31.2 ประชาชนจึงมีอายุเฉลี่ย 46.7 ปี สำหรับระดับการศึกษาของประชาชนพบว่าเป็นผู้จบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุดร้อยละ 61.0 มีสมาชิกของครัวเรือนประมาณ 4 – 6 คน มีมากถึงร้อยละ 76.0 ส่วนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นผู้มีพื้นที่ 11 - 15 ไร่ ร้อยละ 29.2 การประกอบอาชีพของประชาชนเป็นการทำการเกษตรร้อยละ 92.9 ซึ่งเป็นสวนผลไม้ ได้แก่ ลิ้นจี่ มะม่วง ลำไย ส้ม ร้อยละ 39.0 และทำนาร้อยละ 29.2

กิจกรรมของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกลเพื่ออำนวยความสะดวกในครอบครัวที่หลากหลาย ดังนี้คือ เป็นผู้ที่มีวิทยุมากที่สุด ร้อยละ 98.7 รองลงมาเป็นผู้ที่มีโทรทัศน์ ร้อยละ 97.4 และจากผลการศึกษากิจการดำเนินกิจกรรมประจำวันของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เป็นผู้เคยหาของป่าร้อยละ 34.4 ซึ่งเป็นผู้เคยหาพืชจากป่าร้อยละ 33.1 เพื่อนำมาเป็นอาหารร้อยละ 16.9 ส่วนประชาชนที่หาสัตว์จากป่าร้อยละ 8.4 เป็นการนำมาเป็นอาหารร้อยละ 7.1

สำหรับกิจกรรมประจำวันของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกกิจกรรมหนึ่งคือ การใช้สารเคมี ซึ่งได้พบว่า ประชาชนมีการใช้สารเคมีทั้งในบ้านเรือนและในไร่นาเท่ากันคือร้อยละ 98.7 โดยปรากฏว่ามีการใช้สารเคมีในบ้านเรือนเป็นแชมป์สูงสุด ร้อยละ 96.1 รองลงมา เป็นสารเคมีประเภทน้ำยาล้างจาน ร้อยละ 93.5 ส่วนสารเคมีที่ใช้ในไร่นาพบว่า มีการใช้ปุ๋ยเคมีมากที่สุด ร้อยละ 92.9 รองลงมา คือยาฆ่าหญ้า ร้อยละ 88.3 ส่วนการกำจัดของเสียในบ้านเรือนและไร่นา จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนกำจัดขยะโดยมีรถขยะมาเก็บให้ไปเป็นอาหารสัตว์สัตว์ ร้อยละ 63.6 และฝัง ร้อยละ 29.2 ในไร่นาประชาชนปล่อยให้ น้ำระเหยเองไปเองตามธรรมชาติ ร้อยละ 82.5 และสูบน้ำออกทิ้งในแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ 17.5

การใช้น้ำและการกำจัดน้ำเสียของประชาชนก็เป็นกิจกรรมประจำวันที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกกิจกรรมหนึ่ง จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนใช้น้ำประปาในบ้านเรือน ร้อยละ 93.5 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ ลำคลอง และลำธาร) ร้อยละ 24.0 ส่วนการกำจัดน้ำเสียในบ้านเรือนปรากฏว่าประชาชนทิ้งน้ำเสียลงแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ 87.7 และทิ้งน้ำเสียลงในร่องระบายและหลุมที่ขุดไว้ ร้อยละ 12.3

การใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดินเป็นกิจกรรมของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผู้ใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดิน ร้อยละ 72.1 โดยใช้น้ำสกัดสารจุลินทรีย์ ร้อยละ 63.0 ส่วนการใช้เครื่องจักรทำการเกษตรของประชาชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการศึกษาพบว่าผู้ใช้เครื่องจักร ร้อยละ 70.1

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนกำหนดแนวทาง การปฏิบัติตามแผน และการควบคุมติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน-ปลูกป่าเพื่อการอนุรักษ์ทั้งหมด ร้อยละ 100 รองลงมามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติ ร้อยละ 79.9 การปฏิบัติตามแผน-แนวกันไฟ ร้อยละ 79.2 ฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ ร้อยละ 76.6 การวางแผน ร้อยละ 73.4 การฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆ ร้อยละ 63.7 การติดตามและประเมินผล ร้อยละ 62.3 งานบำรุงและสร้างฝาย ร้อยละ 60.4 งานลาดตะเวน ร้อยละ 55.2

ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีปัญหาและข้อเสนอแนะในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผน คือประชาชนไม่มีเวลาร่วมประชุม คณะกรรมการไม่เข้าใจปัญหาแท้จริงของประชาชน รวมทั้งหมดร้อยละ 9.1 ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่าควรเลือกเวลาประชุมที่เหมาะสม คณะกรรมการควรมีประสบการณ์ รวมทั้งหมดร้อยละ 3.9 ส่วนการวางแผนประชาชนไม่มีปัญหาแต่มีข้อเสนอแนะว่าควรมีรายงานหรือหลักฐานในการประชุมที่ชัดเจน ร้อยละ 5.8

ในการปฏิบัติตามแผนพบว่ามี ปัญหา คือ ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม หลักสูตรอบรมไม่ตรงตามความต้องการ ปัญหาเรื่องเขตพื้นที่ รวมทั้งหมดร้อยละ 22.7 ส่วนข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน คือ ควรมีหน่วยงานอื่นร่วมทำการอบรม ควรมีข้อตกลงระหว่างหมู่บ้านร่วมกันปฏิบัติ รวมทั้งหมดร้อยละ 31.4 ส่วนการติดตามและประเมินผลประชาชนไม่มีปัญหาและข้อเสนอแนะ

การทดสอบสมมติฐาน

จากการศึกษาสมมติฐานปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติแตกต่างกัน พบว่ามีปัจจัยระดับการศึกษา การได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ด้านป่าไม้และการได้รับข่าวสารจากวิทยุด้านป่าไม้

จากการศึกษาสมมติฐานปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผนแตกต่างกัน ปรากฏว่ามีปัจจัย อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา การได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ด้านป่าไม้ การได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ด้านป่าไม้ และการได้รับข่าวสารจากวิทยุด้านป่าไม้

จากการศึกษาสมมติฐานปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน-ปลูกป่าแตกต่างกันพบว่า ไม่มีปัจจัยใดมีผลทำให้การปลูกป่าแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ-ทำแนวกันไฟแตกต่างกัน คือปัจจัย เพศ ด้านระดับการศึกษา และพบว่าปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ-ลาดตะเวนแตกต่างกัน คือปัจจัย ระดับการศึกษา และการ

ได้รับข่าวสารจากวิทยุด้านป่าไม้ ส่วนปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ-การสร้างบำรุงฝายแตกต่างกัน พบว่าเป็นปัจจัย ระดับการศึกษา การได้รับข่าวสารจากวิทยุด้านเกษตรและการได้รับข่าวสารจากวิทยุด้านป่าไม้ สำหรับปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ-ฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพนอกการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์แตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่มีปัจจัยที่มีผลทำให้แตกต่างกัน และปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมหลักสูตรอื่นๆแตกต่างกัน พบว่ามีปัจจัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการได้รับข่าวสารจากวิทยุด้านป่าไม้

ส่วนปัจจัยที่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแตกต่างกัน พบว่ามีปัจจัย เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ด้านเกษตร และการได้รับข่าวสารจากวิทยุด้านป่าไม้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่ของโครงการควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมการสร้างฝายต้นน้ำและการทำแนวกันไฟให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อจะได้สามารถทำการอนุรักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติได้
2. เจ้าหน้าที่ของโครงการควรมีการพัฒนาสื่อที่มีประสิทธิภาพให้แก่ประชาชนที่มีการศึกษาน้อยสามารถเข้าใจและเกิดความรู้ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างง่ายและนำไปปฏิบัติได้ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกลุ่มประชาชนเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2549. จำนวนประชากรและบ้าน (Online). www.dopa.go.th/cgi-bin,
1 กุมภาพันธ์ 2550.

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี. 2536. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการ
พัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี.
: วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530. การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพมหานคร: สภาคาทอโลกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

โครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน. 2546ก. บทเรียนการดำเนินงาน โครงการจัดการลุ่มน้ำน่าน
ตอนบน ปี พ.ศ. 2539 – 2546. สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ. กรมอุทยานแห่งชาติ
สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพมหานคร.

_____. 2546ข. รายงานสรุปผลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547. สำนัก
อนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ. กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพมหานคร.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526. การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์.

ฉัตรภรณ์ วิวัฒนวานิช. 2537. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในหมู่บ้านพลา และหมู่บ้านพูน อำเภอ
บ้านฉาง จังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไชยชนะ สุทธิวรชัย. 2536. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะ
กรณีอำเภอบ้านทอง จังหวัดชลบุรี. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูเกียรติ ภัยลี. 2536. การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ที่ไม่มี การปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เมตตา กฤตวิทย์, พชณี เชยจรรยา และ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. 2532. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปกรณ ปรีชากร. 2530. ทฤษฎีแนวคิด และกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปัญญา ธนะสัมบุญ. 2535. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท และชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปรัชญา เวสารัชช์. 2530. รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประเวศ วะสี. 2532. วิกฤตหมู่บ้านไทยทางออกและอนาคตอยู่ที่ไหน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมู่บ้าน

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. น. 5 – 20. ในทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.

พรทิพย์ ดังคนานุกุล. 2541. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาโครงการป่าชุมชนบ้านน้ำหว่า อำเภอดวนกาหลง จังหวัดสตูล. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- ขงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ. 2542. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้:
กรณีศึกษาหมู่บ้านที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. รายงานการวิจัย.
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์ไทย.
- สุวรรณณี คงทอง. 2536. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องถิ่นที่
อำเภอเสีงา จังหวัดตรัง. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- สุริย์ ตันท์ศรีสุโรจน์. 2531. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชนใน
ชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2545. รายงานของคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา
ส่วนที่ 3 พิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนเพื่ออนุรักษ์
ป่าต้นน้ำลำธาร. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538. ร่างแผนพัฒนา ชนบท
ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคในช่วงแผนพัฒนา
ฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพมหานคร.
- อคิน รพีพัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรม
ไทย, น. 104 – 111. ใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (ผู้รวบรวม). การมีส่วนร่วมของชุมชน :
นโยบายและกลวิธี. มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.

Cohen, J.M. and N.T. Uphoff. 1977. **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation.** Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

Chapin, F.S. 1977. **Social Participation and Social Intelligence.** pp. 215-217. in M. Delbert(ed.). Handbook of Research Design and Social Measurement. (3d ed.). New York: Longman.

แบบสัมภาษณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชากรของชุมชนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
: กรณีศึกษาโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน จังหวัดน่าน

คำชี้แจงการกรอกแบบสัมภาษณ์

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และกรอกข้อความในช่องว่างตามคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง และให้กรอกข้อมูลทุกข้อที่ทำการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

บ้านเลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน

ตำบล อำเภอ จังหวัดน่าน

ตอนที่ 1

สภาพพื้นฐานของประชากร

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ ปี

3. การศึกษา

() ไม่ได้รับการศึกษา () ปวช.

() จบต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 () ปวส.

() จบประถมศึกษาปีที่ 6 () ปริญญาตรี

() จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

() สูงกว่าปริญญาตรี(ระบุ)

() จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

4. อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 อาชีพ)

() ทำการเกษตร (ระบุ)

() ไม่ทำการเกษตร (ระบุ)

5. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 อาชีพ)

() ทำการเกษตร (ระบุ)

.....

.....

() ไม่ทำการเกษตร (ระบุ)

.....

.....

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด (รวมทั้งผู้ตอบ) คน

7. เครื่องใช้ที่มีในครอบครัวเพื่อความสะดวก

7.1 วิทยุ () ไม่มี () มี เครื่อง

7.2 โทรทัศน์ () ไม่มี () มี เครื่อง

7.3 โทรศัพท์มือถือ () ไม่มี () มี เครื่อง

7.4 หม้อหุงข้าวไฟฟ้า () ไม่มี () มี เครื่อง

7.5 เครื่องซักผ้า () ไม่มี () มี เครื่อง

7.6 เตารีดไฟฟ้า () ไม่มี () มี เครื่อง

7.7 รถมอเตอร์ไซด์ () ไม่มี () มี เครื่อง

7.8 รถยนต์ () ไม่มี () มี เครื่อง

8. มีพื้นที่ทำการเกษตร..... ไร่

9. ในรอบปีที่ผ่านมาได้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ เพื่อแนะนำเกี่ยวกับ

กิจกรรมของโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน และด้านอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือไม่
น้อยเพียงใด

- () ไม่ได้รับการติดต่อ เพราะ
- () ได้ติดต่อ ครั้ง / เดือน (หรือสัปดาห์)

10. ในรอบปีที่ผ่านมาได้มีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร ด้านป่าไม้และทรัพยากร
สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนต่างๆ หรือไม่ มากน้อย เพียงใด

10.1 สื่อประเภทหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์

- ด้านการเกษตร () ได้รับ
- () ไม่ได้รับ เพราะ.....
- ด้านป่าไม้และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม.
- () ได้รับ
- () ไม่ได้รับ เพราะ

10.2 สื่อประเภทวิทยุ

- ด้านการเกษตร () ได้รับ
- () ไม่ได้รับ เพราะ
- ด้านป่าไม้และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม.
- () ได้รับ
- () ไม่ได้รับ เพราะ

10.3 สื่อประเภทโทรทัศน์

- ด้านการเกษตร () ได้รับ
- () ไม่ได้รับ เพราะ
- ด้านป่าไม้และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม.
- () ได้รับ
- () ไม่ได้รับ เพราะ

ตอนที่ 2

การดำเนินกิจกรรมประจำวันของประชากรที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา

1. การหาของป่าของประชากร

การเคหาของป่า

() ไม่เคหา

() เคหา จำนวน ครั้ง / เดือน

พืชที่หาจากป่า

() ไม่ได้หา

() หาได้ (ระบุ)

เพื่อนำมาใช้เป็น () อาหาร () อื่นๆ (ระบุ)

สัตว์ที่หาจากป่า

() ไม่ได้หา

() หาได้ (ระบุ)

เพื่อนำมาใช้เป็น () อาหาร () อื่นๆ (ระบุ)

สมุนไพรที่หาได้จากป่า

() ไม่ได้หา

() หาได้ (ระบุ)

เพื่อนำมาใช้เป็น () อาหาร () อื่นๆ (ระบุ)

สมุนไพร มีคุณสมบัติ

2. การใช้สารเคมีของประชากร

การใช้สารเคมีในบ้านเรือน () ไม่ใช้ () ใช้

() ใช้สารเคมีกำจัดยุง แมลงสาบ และแมลงวัน

() ใช้สารเคมีกำจัดหนู

() ใช้น้ำยาเคมีทำความสะอาดพื้นห้องและห้องน้ำ

() ใช้น้ำยาปรับผ้านุ่ม

() ใช้น้ำยาล้างจาน

() ใช้เชมพูสระผม

- การใช้สารเคมีในไร่นา () ไม่ใช่ () ใช้
- () ใช้สารเคมีฆ่าแมลง
 - () ใช้ยาฆ่าหญ้า
 - () ใช้ปุ๋ยเคมี
 - () ใช้สารเคมีฆ่าหนูและศัตรูพืช เช่น ปู หอยเชอรี่

3. การกำจัดของเสียของประชากร

การกำจัดของเสียภายในบ้านเรือน (เศษอาหาร)

- () เผา () ฝัง () ทิ้งตามกองขยะ
- () อื่นๆ (ระบุ)

การกำจัดของเหลือใช้ในไร่นา เช่น ฟางข้าว กิ่งไม้ และใบไม้

- () เผา () ใช้สารเคมี
- () อื่นๆ (ระบุ)

4. การใช้น้ำและการกำจัดน้ำเสียของประชากร

การใช้น้ำในบ้านเรือน

- () น้ำฝน () น้ำประปา
- () น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (ระบุ)

การกำจัดน้ำเสียในบ้านเรือน

- () ทิ้งในแหล่งน้ำธรรมชาติ (ระบุ)
- () อื่น ๆ (ระบุ)

การใช้น้ำในไร่นา

- () น้ำฝน () น้ำชลประทาน
- () น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ (ระบุ)

การกำจัดน้ำเสียที่ไม่ใช้ในไร่นา

- () สูบออกทิ้งในแหล่งน้ำธรรมชาติ (ระบุ)
- () อื่น ๆ (ระบุ)

5. การใช้พื้นที่ทำการเกษตรของประชากร

() ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร

() มีพื้นที่ทำการเกษตร ที่ได้ทิ้งให้พื้นที่ว่างนาน ปี หลังจากที่ใช้
จนดินไม่ดี

() มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่ทิ้งให้พื้นที่ว่าง เพราะได้บำรุงพื้นที่ให้อุดม
สมบูรณ์อยู่ตลอดเวลา

6. การใช้สารจุลินทรีย์บำรุงดินของประชากร

() ไม่ทำการเกษตร

() ทำการเกษตร

() ไม่มีการใช้สารจุลินทรีย์

() มีการใช้สารจุลินทรีย์ คือ

() พ.ค.

() น้ำสกัดสารจุลินทรีย์

() อื่นๆ

7. การใช้เครื่องจักรกลเพื่อทำการเกษตรของประชากร

() ไม่ทำการเกษตร

() ไม่ใช้เครื่องจักรกล

() ใช้เครื่องจักรกล คือ

1. เพื่อ

2. เพื่อ

3. เพื่อ

4. เพื่อ

ตอนที่ 3

การมีส่วนร่วมของประชากรเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนเพื่อการปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผน และการติดตามประเมินผล ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

1. มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดในชุมชนเพื่อวางแผนการปฏิบัติ โดย
 - 1.1 ประชุมชาวบ้าน () ไม่ร่วม เพราะ
 - () ร่วม ครั้ง / เดือน
 - 1.2 การประชุมเกี่ยวกับ
.....
.....

2. มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการปฏิบัติ
 - () ไม่ร่วม เพราะ
 - () ร่วม

3. มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยร่วมปลูกป่าในโอกาสต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้
 - () ไม่ร่วมเพราะ
 - () ร่วม ครั้ง / เดือน คือ
 1.
 2.
 3.

ร่วมงานฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้ โดย

 - 3.2.1 ร่วมทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ป่า
 - () ไม่ร่วมเพราะ
 - () ร่วม ครั้ง / ปี

3.2.2 ร่วมลาดตระเวนป้องกันไฟป่าของพื้นที่ชุมชนในพื้นที่ป่า

() ไม่ร่วมเพราะ

() ร่วม ครั้ง / ปี

3.2.3 ร่วมสร้างฝายต้นน้ำเพื่อกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตร

() ไม่ร่วมเพราะ

() ร่วม ครั้ง / ปี

ร่วมงานฝักอบรม

ร่วมงานฝักอบรมหลักสูตรอาชีพนอกการเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ระบบ

นิเวศ

ต้นน้ำ

() ไม่ร่วม เพราะ

() ร่วม ครั้ง / ปี

ร่วมงานฝักอบรมหลักสูตรอื่นๆ คือ

() ไม่ร่วม เพราะ

() ร่วม ครั้ง / ปี

4. มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลผล

() ไม่ร่วม เพราะ

() ร่วม

ตอนที่ 4

ปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของประชากรด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

1. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดในชุมชนเพื่อวางแผนการปฏิบัติ

1.1 ปัญหา

() ไม่มีปัญหา

() มีปัญหา ระบุ

.....

1.2 ข้อเสนอแนะ

() ไม่มีข้อเสนอแนะ

() มีข้อเสนอแนะ

.....

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการปฏิบัติ

2.1 ปัญหา

() ไม่มีปัญหา

() มีปัญหา ระบุ

.....

2.2 ข้อเสนอแนะ

() ไม่มีข้อเสนอแนะ

() มีข้อเสนอแนะ

.....

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 ปัญหา

() ไม่มีปัญหา

() มีปัญหา ระบุ

.....

3.2 ข้อเสนอแนะ

() ไม่มีข้อเสนอแนะ

() มีข้อเสนอแนะ

.....

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการติดตามผล

4.1 ปัญหา

() ไม่มีปัญหา

() มีปัญหา ระบุ

.....

4.2 ข้อเสนอแนะ

() ไม่มีข้อเสนอแนะ

() มีข้อเสนอแนะ

.....

นายไพศาล ศรีพลพรรค
บัณฑิตวิทยาลัย สาขาส่งเสริมการเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้วิจัย

ภาคผนวก